

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Učební text pro výuku odborného předmětu

Vacational Education and Training Programme Worksheets

STUDIJNÍ PROGRAM

Specializace v pedagogice

STUDIJNÍ OBOR

Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

VEDOUcí PRÁCE

Doc. Ing. David Vaněček, Ph.D.

VOSTŘÁK

MICHAL

2020

Prohlášení:

Odevzdáním této bakalářské práce na téma „Učební text pro výuku odborného předmětu“ potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne

.....

Podpis

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení:	Vostřák	Jméno:	Michal	Osobní číslo:	478890
Fakulta/ústav:	Masarykův ústav vyšších studií (MÚVS)				
Zadávající katedra/ústav:	Oddělení pedagogických a psychologických studií				
Studijní program:	(B7507) Specializace v pedagogice				
Studijní obor:	(7507R056) Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku				

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:
Učební text pro výuku odborného předmětu

Název bakalářské práce anglicky:
Textbook for teaching a technical subject

Pokyny pro vypracování:
Cílem bakalářské práce je vytvořit učební text "Myslivost a Lesnictví". Text bude sloužit jako úvod do studia myslivosti a lesnictví na střední odborné škole a bude obsahovat základní informace z jednotlivých oblastí myslivosti a lesnictví, jako je údržba lesa, o lovech a myslivcích, základy myslivosti. Teoretická část práce bude zaměřena na požadavky a východiska pro tvorbu učebního textu. Praktickou část bude tvořit vlastní učební text, který bude doplněn vzorovými příklady k dané problematice.

Seznam doporučené literatury:
Kovařík Jaromír. Myslivost a její tradice. Druckovo 2012, ISBN: 978-80-87668-00-9
Faktor Zdeněk. Rukověť loveckého střelectví. SZN 1982, ISBN: 07-010-82
Bohuslav Petr a kol. Zákon o myslivosti: komentář. Wolters Kluwer 2014. ISBN: 978-80-7478-781-2
Vaněček David a kol. Didaktika odborných předmětů. Praha: ČVUT, 2004. ISBN 80-01-02928-X

Jméno a pracoviště vedoucí(ho) bakalářské práce:
doc. Ing. David Vaněček, Ph.D. Oddělení pedagogických a psychologických studií, Masarykův ústav vyšších studií (MÚVS)

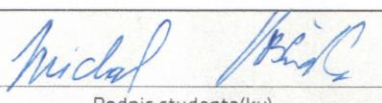
Jméno a pracoviště konzultanta(ky) bakalářské práce:

Datum zadání bakalářské práce: 12.12.2019 Termín odevzdání bakalářské práce: 30.4.2020
Platnost zadání bakalářské práce: 23.9.2021

 Podpis vedoucí(ho) práce
 Podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry
 Podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

30.3.2020
Datum převzetí zadání

 Podpis studenta(ky)

Poděkování

Velmi rád bych zde poděkoval panu doc.Ing. Vaněčkovi, Ph.D. za vstřícné jednání a odbornou pomoc při vedení této bakalářské práce. Rád bych zde vyzdvihl zejména obětavost při konzultacích a projevené úsilí, se kterým mi byl vždy nápomocen a ochoten poradit.

V neposlední řadě bych chtěl také moc poděkovat své rodině, která mi byla oporou a poskytla mi tolik potřebnou pomoc, bez níž by tato práce nemohla vzniknout.

Anotace

Cílem bakalářské práce je vytvořit učební text, který je určen nejen studentům lesnictví, ale všem zájemcům o myslivost. Hlavní metodou, kterou jsem při psaní této práce použil, byla komparace jednotlivých literárních zdrojů, jejich následné srovnání a vyhodnocení. Tato zjištění jsem se následně pokusil interpretovat a zasadit do širšího kontextu.

Práce zahrnuje základní spektrum oblastí nezbytných pro zvládnutí tak složitého oboru, jakým myslivost je. Bohužel není možné postihnout tento obor zcela komplexně, a proto jsem se pokusil zaměřit na zásadní myslivecké obory a aspekty, týkající se této problematiky.

Klíčová slova

Myslivost, ochrana, životní prostředí, zvěř, chov

Abstract

As a main theme of this thesis I have chosen hunting. The aim of the work is focusing on creating of teaching text. This text isn't intended just for students, but also for all interested in hunting. The main method of writing was comparison of literary sources and their evaluation. I tried to interpret the following findings and put them in a broader context.

For this reason this thesis includes a wide range of areas, necessary to master so complex field, such as hunting. Unfortunately it is not possible affect this field completely comprehensively, and that's why I tried to focus primarily on basic hunting fields and aspects related to this issue.

Keywords

Hunting, protection, environment, deer, breeding

Obsah

Úvod	5
Výukové materiály a jejich vývoj	8
Tvorba výukových materiálů, její základní kritéria, metody aplikace a úskalí	9
Druhy výukových materiálů	13
Charakteristika přípravy v oboru	19
Uplatnění absolventů v oboru	20
1. MYSLIVOST	21
1.1. Z HISTORIE MYSLIVOSTI	21
1.2. VÝZNAM MYSLIVOSTI	23
1.3. HLAVNÍ CÍLE MYSLIVOSTI	25
1.4. NAUKY O MYSLIVOSTI	25
2. MYSLIVECKÁ PÉČE O ZVĚŘ	26
2.1. CHOV ZVĚŘE	27
2.2. OCHRANA ZVĚŘE	28
2.3. OCHRANA ZVĚŘE PROTI PREDÁTORŮM	29
2.4. OCHRANA ZVĚŘE PŘED NEMOCEMI	30
3. NEMOCI ZVĚŘE	31
3.1. Nejvýznamnější virové choroby a prionózy (prión – infekční částice, původce onemocnění) zvěře a loveckých psů	32
3.2. Nejvýznamnější bakteriální choroby zvěře a loveckých psů	33
3.3. Nejvýznamnější parazitární choroby zvěře a loveckých psů	35
3.4. Nejvýznamnější plísňové (mykotické) choroby zvěře	36
4. PÉČE O ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ZVĚŘE	38
4.1. HONITBA	39
4.2. PÉČE O ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ZVĚŘE V POLNÍCH HONITBÁCH	40
4.3. PÉČE O ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ VODNÍCH DRUHŮ ZVĚŘE	42
4.4. PÉČE O ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ZVĚŘE V LESNÍCH HONITBÁCH	42
5. PŘIKRMOVÁNÍ ZVĚŘE	44
5.1. ZAŘÍZENÍ K PŘIKRMOVÁNÍ ZVĚŘE	45
6. ŠKODY PŮSOBENÉ ZVĚŘÍ	47
6.1. DRUHY ŠKOD	47
6.2. OCHRANA PROTI ŠKODÁM PŮSOBENÝM ZVĚŘÍ	49
7. LOVECTVÍ	51
7.1. LOV ZVĚŘE – OBECNÉ ZÁSADY	53
7.2. ZPŮSOB LOVU	55

7.3. LOVCKÉ ZBRANĚ.....	57
7.4. LOVECKÉ TROFEJE.....	59
8. MYSLIVECKÁ KYNOLOGIE.....	60
8.1. PLEMENA LOVECKÝCH PSŮ.....	61
8.2. PÉČE O LOVECKÉHO PSA.....	62
8.3. VÝCHOVA A VÝCVIK LOVECKÉHO PSA.....	64
8.4. POPIS PRÁCE LOVECKÉHO PSA.....	67
9. MYSLIVECKÉ ZÁKONODÁRSTVÍ.....	68
10. MYSLIVECKÉ ZVYKY A TRADICE.....	71
MYSLIVECKÉ DESTERO.....	76
Závěr.....	77
Použitá literatura:.....	78
Přílohy.....	80

Úvod

Téma mé bakalářské práce „Učební text pro výuku odborného předmětu“ jsem si zvolil z toho důvodu, protože jsem absolventem pedagogické školy. Myslivost proto, že pocházím z rodiny, ve které se několik generací věnovalo lesnickému povolání. Nejbližším je mně můj otec, který vystudoval lesnickou školu a jeho otec, můj děda, který celý život pracoval jako vedoucí polesí. Děda bydlel na hájence a já jsem k němu velice rád jezdil na letní i zimní prázdniny. Bavilo mě chodit s ním po lese, pomáhat mu a získávat zkušenosti, dovednosti a vědomosti v zajímavém oboru. Nejen touto cestou jsem se seznamoval s životem v lese, ale také si pamatuji na dědovu velkou knihovnu, plnou zajímavých knih s mysliveckou tematikou. V předškolním věku, kdy jsem rád poslouchal pohádky a dětské příběhy, mně děda četl knihu, na kterou asi nikdy nezapomenu. Mám na mysli knihu Josefa Zemana „Dobrodružství veverka Zrzečky“, s krásnými obrázky Karla Svobinského.

Učební text „Myslivost v kostce“ věnovaný adeptům myslivosti, jsem rozdělil na úvod, který se zabývá výukovými materiály a zejména jejich tvorbou a dále na deset kapitol, zabývajících se již samotným oborem myslivosti. I když je oblast myslivosti velice rozsáhlá, snažil jsem se předložit zájemcům základy tohoto zájmového oboru.

Obsah předkládané učebnice:

Na úvod jsou zmíněny výukové materiály, jejich přehled, využití a tvorba, s příložením příkladu RVP (rámcový vzdělávací program) a ŠVP (školní vzdělávací program) vzdělávacího institutu Střední lesnická škola a střední odborné učiliště Křivoklát, Písa, který vyučuje obor lesnictví, se zaměřením na myslivost.

V první kapitole se studenti seznámí s pojmem myslivost, s její historií a hlavními cíli.

Ve druhé kapitole se dozví o myslivecké péči o zvěř, neboť se v této kapitole zabývám chovem a ochranou zvěře.

Ve třetí kapitole se věnuji nejčastějším onemocněním zvěře.

Čtvrtá kapitola seznámí studenty s péčí o životní prostředí zvěře.

V páté kapitole vysvětluji nutnost příkrmování zvěře.

Šestá kapitola pojednává o škodách působených zvěří.

Sedmou kapitolu jsem věnoval oblasti lovectví.

V osmé kapitole se zabývá mysliveckou kynologií.

Devátá kapitola seznámí studenty s mysliveckými předpisy.

Desátá kapitola je věnována mysliveckým mravům, zvykům a tradicím.

Nakonec každé kapitoly jsem zařadil otázky k opakování, event. prohloubení znalostí.

MYSLIVOST V KOSTCE

UČEBNICE PRO ADEPTY MYSLIVOSTI

Výukové materiály a jejich vývoj

Na úvod, ještě než se pustím k popisu zásad tvorby, přehledu a kritérií pro správný výběr výukových materiálů, bych se zde rád zmínil o vývoji výukových materiálů se zaměřením na přírodovědná studia. Určitě je důležité si na úvod říci, že vůbec celý obor přírodovědy a jeho uplatnění ve vzdělávání, ať už se dále specifikujeme na jakýkoli vzdělávací podobor, je charakterizován blízkým vztahem k přírodě a k reálným jevům, ke kterým v tomto prostředí dochází. Z tohoto důvodu se proto musíme zaměřit na výukové materiály ze skutečného prostředí, bez kterých se v tomto případě nelze obejít. Je tedy zřejmé, že musí dojít k nějaké spekcii, která se bude o tyto materiály nějakým způsobem opírat, a kterou budeme následně aplikovat při vytváření výukových materiálů tohoto oboru, z nějž jsou pak i učitelem očekávány následné žákovy výstupy. Je proto velmi důležitý výběr těchto materiálů, jak hlavních tak i podpůrných, neboť tím jasně definujeme naši budoucí snahu aplikovat poznané děje a skutečnosti na naši pedagogickou činnost.

V dnešní době rozeznáváme velké množství výukových materiálů a díky technologickému vývoji je také daleko méně problematické tyto materiály vytvářet. V současnosti již není problémem pořídit si i zařízení, s jejichž pomocí můžeme do určité míry substituovat profesionální výzkum. Pole působnosti je zcela otevřené a dalo by se říci, že limitujících překážek je opravdu minimum.

Výukové materiály můžeme rozřadit do několika kategorií. Pro představu zde uvedu ty nejvíce používané, ale zcela jistě bychom mohli jmenovat i mnoho dalších. Mezi základní materiály takto vzniklé bychom mohli zařadit audiovizuální, zvukové a grafické materiály. Ty mohou být publikovány ve více formách, ale jako základní bych zde určitě uvedl formu tištěnou, ať se již jedná o vědecké publikace, učebnice, různé články nebo celé časopisy zabývající se daným tématem. Druhá, a dnes velmi oblíbená forma je forma elektronická. Jedná se o dokumenty, které jsou uloženy na různých médiích a nosičích, jako například na disketách, CD – ROM, DVD, popřípadě i na různých externích diskových jednotkách, a nebo publikované prostřednictvím webových (internetových) stránek. K výukovým materiálům a formám přírodovědného charakteru můžeme zařadit také ještě jednu variantu a to je v tomto případě tzv. experiment.¹ Jedná se však o velmi komplikovanou metodu, která má mnoho proměnných jednotek a nemusí se vždy zaručeně setkat s požadovaným úspěchem. Z tohoto důvodu ji uvádím jen velice okrajově, jako názorný příklad dalších výukových možností, avšak ne úplně spolehlivých. Na druhé straně však mohu říci, že v dnešní době se stává velmi populární. Zmíněných experimentů je dnes celá řada a nepřeberné množství možností, jak tyto experimenty praktikovat a následně i aplikovat do standardní výuky, ale není v mezích této

---

¹LEPIL, Oldřich. *Teorie a praxe tvorby výukových materiálů: zvyšování kvality vzdělávání učitelů přírodovědných předmětů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2489-7, s. 5.

práce detailněji tyto výukové možnosti popisovat. Pro naše účely bude zcela jistě výhodnější zůstat u osvědčených a nerizikových metod, které mají předem předdefinovaný průběh a jejich realizace není tolik problematická.

Tvorba výukových materiálů, její základní kritéria, metody aplikace a úskalí

Základní podmínkou pro úspěšnou tvorbu výukových materiálů je zvolení kritérií a východisek, z kterých poté budeme nadále vycházet. Je potřeba stanovený zásadní rámec nepřekračovat a proto je vhodné stanovit si předem jasně dané body, o jejichž naplnění budeme ve své tvorbě usilovat. Jako příklad zde uvedu případné možnosti, které by měly být stanoveny jako první.

- a) Obsah učiva – jaká témata chci zahrnout do své práce
- b) Metody a organizační formy výuky – na jaké úrovni a pro jakou formu vzdělávání budou tyto materiály koncipovány
- c) Didaktické materiální prostředky - pomocné a doprovodné prostředky, které zahrnu ve svých výstupech a výuce jako nezbytné pro plnohodnotné zajištění pedagogické činnosti

Nyní si uvedeme bližší specifikaci základních konceptů, z nichž budeme nadále vycházet. Jako zásadní stanovisko musíme vždy brát celkový vzdělávací systém, což je v současné době RVP (Rámcový vzdělávací program), který je pro nás naprosto stěžejní, neboť vymezuje klíčové kompetence pro vzdělávání na daném vzdělávacím institutu.² Jestliže vycházíme z RVP můžeme se již zaměřit na určitý vzdělávací program. V této souvislosti se tak dostávám k dalšímu důležitému stanovisku, které nesmíme opomenout a to je ŠVP, neboli školní vzdělávací program, který by měl vycházet z RVP, a který je navržen již pro konkrétní vzdělávací institut. Tento ŠVP pojednává o dalším rozvržení výuky z hlediska obsahové náplně a hodinovém dotačním systému jednotlivých vzdělávacích programů či předmětů, které daný vzdělávací institut realizuje a má k němu akreditaci. Jedná se však jen o nastínění základních mezí výukového programu, avšak jeho aplikace je již na samotném pedagogovi, který má v dnešní době poměrně volné pole působnosti a může tento vzdělávací program aplikovat na různé vzdělávací metody, kterým podřídí další vzdělávací cíle, o jejichž dosažení bude usilovat.

Dostáváme se ke zcela zásadní otázce, která zní, jak má pedagog nadále postupovat v realizaci samotné výuky a v naplnění jednotlivých vzdělávacích cílů? Odpovědí na tuto otázku je několik, avšak jedna jediná v dnešní době zcela převládá. Jednou z možností je

---

²LEPIL, Oldřich. *Teorie a praxe tvorby výukových materiálů: zvyšování kvality vzdělávání učitelů přírodovědných předmětů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2489-7, s. 7.

koncipovat výuku pomocí projektového vzdělávání za využití dalších didaktických a pedagogických pomůcek, zejména pak je zde důležitá otázka koncepce a zavedení vlastních výukových textů a materiálů. V tomto případě nám ale chybí důležitý aspekt, který budeme nadále při své vzdělávací činnosti postrádat, a to je pevný, strukturovaný plán a jasně vymezené schéma, což nám bohužel projektové vzdělávání umožňuje jen do určité míry a vždy se objevují značná úskalí, se kterými se musí pedagog neustále potýkat.

Nabízí se proto další varianta a to je zařadit do vzdělávacího procesu didaktické pomůcky z nevládní provenience, neboli přistoupit na výuku pomocí učebnice. Tato metoda se v dnešní praxi objevuje asi nejčastěji a dovolím si zde tvrdit, že je mezi učiteli asi nejoblíbenější variantou, neboť v tomto ohledu poskytuje do značné míry jistý komfort a zbavuje pedagoga nepříjemné práce navíc. Učebnice má ještě další poměrně podstatnou výhodu nad pouhou učební osnovou a to je poskytnutí obrazu o spektru samotné didaktické transformace získávaných učebních poznatků. Dalším významným přínosem je doporučení a metodika formy samotné výuky a uplatnění její aplikace při vedení a rozvoji žáků v samotném vzdělávacím procesu. Pedagog tak má předem daný možný postup výkladu a jsou mu poskytnuty další možnosti a návrhy pro práci se žáky, což je zcela jistě dalším velmi ocenitelným přínosem. Při větší míře dodržování těchto možných postupů zde zcela odpadá jakási vlastní odpovědnost za vedení vzdělávacího procesu. Je již na samotném pedagogovi, do jaké míry se bude těchto možností držet, nebo jak moc se bude od jednotlivých doporučených postupů odklánět. V každém případě je ale přijetí učebnice zavazujícím prvkem, který ubírá do určité míry možnost svobodné volby a výběru jednotlivých vzdělávacích konceptů a cílů. Dosažitelné cíle a výstupy již stanovuje místo pedagoga metodický plán samotné učebnice, který by měl být pedagogem dodržován i přes veškerou možnou povolenou benevolenci.

Z hlediska uplatnění tohoto konceptu v RVP je ale zcela zřejmé, že do značné míry učebnice vymezuje a diferencuje směr, jakým se vzdělávací proces bude ubírat, a také jaké další vzdělávací materiály budou při tomto procesu využívány. Určitě je v dnešní době také nutné, aby daná učebnice vycházela ze samotného konceptu RVP, který se pak aplikuje následně na dané ŠVP, z čehož bychom se měli při tvorbě učebního materiálu odrazit. Tento krok je velmi důležitý a měli bychom na něj brát zřetel, neboť zcela jistě bude nadále velmi zásadně ovlivňovat další vývoj naší tvorby. Dostáváme se tak k dalšímu zásadnímu bodu a to je návaznost a využití dalších výukových metod a forem, které budeme následně při naší práci používat. Určitě se nám také nabízí v této souvislosti otázka, jakou metodu výuky budeme následně aplikovat, a k jakému cíli nám bude zmíněný výukový materiál sloužit. Myslím si, že v tomto případě bychom měli koncepty podříditi našemu požadovanému cíli a aplikaci na určitý kolektiv, kterému budou tyto materiály předkládány. Určitě je třeba zhodnotit nejen možnosti technického zabezpečení a přípravy samotného vzdělávacího procesu, ve kterém

tyto materiály využijeme, ale také schopnost kolektivu předkládaná fakta pojmut a nadále interpretovat.

Musíme se proto zamyslet, jakou formu výuky s ohledem na výše zmíněná kritéria následně použijeme. Pro snadnější představu nadále ve stručnosti představím dvě dnešní hlavní výukové formy a s nimi spojené požadavky na potřebné výukové materiály pro jejich realizaci. Dříve byla tato otázka velmi snadno zodpověditelná, neboť převládal jeden hlavní výukový proud, který v současné terminologii označujeme jako frontální výuku. V dnešní době však již nezaujímá tato forma výuky přední místo a její hlavní preference jsou dnes podrobovány konstruktivní kritice jak ze strany odborné obce, tak i samotných pedagogů. Frontální výuka je forma výuky, která se zaměřuje na celý třídní kolektiv, kdy pedagog přednáší klasický „výklad“ a žáci, studenti si dělají poznámky, které si následně snaží zapamatovat. Při této formě je striktně dodržován požadavek na jasně daný výukový materiál, který následně slouží jako jedna z hlavních opor pedagoga i studentů. Poskytuje jasně dané kroky a doporučený postup, kterého se následně všichni drží, a kterému jsou celý výklad i z něj očekávané následné výstupy do značné míry podřízeny. Jak jsem se již zmiňoval, pro tuto formu výuky existují i jasně orientované výukové materiály, které využívají jak její klady, tak i negativa a jimž následně podléhá i samotný výukový cíl.

Naproti tomu se v dnešní době stále více dostává do popředí tzv. projektová výuka, vykládající jednotlivá témata pomocí samostatných projektů, které jsou zaměřeny na poznatky z různých oblastí, které jsou žákům, studentům blízké a dovedou je sami aplikovat při řešení a zvládnutí zadaných úloh a prací. Výstupy z těchto projektů poté následně žáci, nebo studenti vypracovávají pod dohledem odpovědného pedagoga, který je jim zde oporou, a který je pouze vede. Samotná metoda vznikla již na přelomu minulého a předminulého století a za jejího praktického zakladatele je považován John Dewey, což byl významný americký filozof, pedagog a psycholog. Ve své době byl jedním z hlavních reformátorů amerického vzdělávání, jehož myšlenky měly zásadní vliv nejen na vzdělávání ve Spojených státech amerických, ale rozšířily se do celého světa.

Přínos Deweyho metody spatřujeme zejména v jejím zásadním požadavku uplatňovat naučené poznatky v reálném životě, což nutí žáky, studenty používat a uplatňovat naučené dovednosti a znalosti a volit vhodný způsob jejich využití. Ve většině případů tak velmi stoupá zájem učit se novým poznatkům a zapojovat je neustále do svých postojů a jednání. V neposlední řadě zcela jistě zvyšuje jejich vnější i vnitřní motivaci a touhu po poznání. Požadavky na výukové materiály sloužící této formě výuky jsou samozřejmě odlišné od požadavků frontální výuky a důraz je zde kladen především na praktické využití a co nejširší spektrum uplatnění vyučované tematiky.

K projektové výuce se váží velmi specifické požadavky na výukové materiály, které jsou daleko komplikovanější, jak z hlediska metodologie, formy, ale i obsahu. Tvorba

takových materiálů je náročnější nejen z pedagogického, ale také z didaktického hlediska. Při jejich tvorbě musíme neustále dbát na jejich základní cíl, tedy na aplikaci předkládaných faktů v reálném životě a na jejich následné využití, což v případě klasické frontální výuky, která se specifikuje na klasický Herbartovský model, musíme buď jen do určité míry, nebo téměř vůbec. Tento model se spoléhá na klasickou schematizovanou výuku, která je zásadně v rukou učitele, který ji přímo řídí a tomuto jasně definovanému a neměnnému schématu podléhá celý třídní kolektiv. V případě projektové výuky nám toto schematické pojetí do velké míry odpadá a nabízí nám větší míru volnosti a svobody ve výběru témat a možností jejich výkladu, avšak objevují se naproti tomu komplikace, které při frontální výuce odpadají.

Při tvorbě výukových materiálů aplikovatelných pro projektovou výuku nám na rozdíl od výuky frontální a jejího modelu přibývají nejen komplikace s dodržováním vytyčeného cíle, ale i mnohé další, které znesnadňují naši tvůrčí činnost. Jedná se zejména o dosažení správné míry uchopitelnosti a následné uvedení faktů na takovou míru, které jsou žáci, studenti schopni porozumět a nadále předkládaná fakta rozvíjet a vhodně zapojovat do další konstruktivní činnosti. Musíme se snažit nepřesahovat a nenarušovat určité meze zejména v ohledu na výukový kolektiv a jeho schopnosti, jak praktické, tak i teoretické, což může být do značné míry poněkud determinující a v některých případech až omezující.

Výukové materiály spojené s projektovou výukou se daleko více váží na grafické a obrazové materiály, sloužící v tomto případě jako zvlášť důležité podpůrné prvky. Je nutné stanovit i rozsah a míru zapojení těchto prvků do výuky a jejich propojení s dalšími doprovodnými materiály. Jedná se zejména o různé prezentace, kde je důležité všechny tyto faktory a i následně z nich vyplývající, jako je třeba rychlost a forma předkládaných materiálů, podřídit cílovému třídnímu kolektivu. Je důležitý jejich výběr, který je závazný pro další směřování výuky a k naplnění požadovaných očekávání. V neposlední řadě je také důležité zohlednit celkové technické zázemí jednotlivých učeben a jejich využitelnost pro tuto formu výuky i se zapojením výše zmíněných výukových materiálů a jejich doprovodných výukových prostředků.

Druhy výukových materiálů

V dnešní době existuje velké množství možností, jakými prostředky vést výuku a s tím také souvisí rozvoj tomu podřízených výukových materiálů, které musí na tento trend patřičně reagovat. Vznikla celá řada doporučení, které výukové materiály bychom měli zahrnovat do výuky, a jakému druhu výuky ten či onen typ vyhovuje nejlépe. Je proto poměrně těžké postihnout a zvolit vhodný výukový materiál z tak široké nabídky a myslím, že v tomto ohledu by měl každý pedagog volit velmi obezřetně.

Jak jsem se již zmiňoval, existuje dnes opravdu velké množství vydávaných publikací, učebnic, odborných článků a textů a nejenak je tomu i v přírodovědných oborech. V podkapitole o tvorbě výukových materiálů jsem uváděl, že v těchto oborech je nutné vycházet z poznatků týkajících se samotných biologických systémů a událostí a jevů z těchto systémů vycházejících, proto bychom měli z tohoto poznatku vycházet i zde. Zaměřit bychom se měli především na odborné publikace a studie, které zaujímají k problematice stejné, nebo podobné stanovisko, jež následně podkládáme podpůrnými výukovými materiály, jako jsou např.: pedagogické a didaktické učebnice, příručky a další doprovodné materiály poskytující nám možnost využít plně potenciál nabízených zjištění a poznatků, které chceme ve svém učebním textu postihnout. Pro potřebnou orientaci v těchto materiálech zde uvádím přehled základních druhů výukových materiálů, které se v dnešní výuce přírodovědných oborů uplatňují nejvíce.

Základní druhy výukových materiálů pro přírodovědné obory:

- učebnice
- doplňující a pracovní literatura pro žáky
- odborná a metodická literatura pro učitele
- učební pomůcky v materializované podobě
- materiály pro elektronickou prezentaci
- informační zdroje na webu
- materiály pro e- learning

V přehledu jsem uvedl pouze nejzákladnější druhy výukových materiálů a snažím se tím představit dnešní specifika a strategie při výběru vhodných materiálů, které podle mého názoru tento předkládaný výběr do značné míry zastupuje. Jak jsem se již zmiňoval, je pak na

každém tvůrci výukových materiálů a následně i pedagogovi, k jakým nabízeným materiálům se přikloní a kam bude svoji další práci, výklad směřovat a jakých zásadních cílů bude chtít dosáhnout.

Zobrazený přehled výukových materiálů také do jisté míry ukazuje i vývojové hledisko, kdy začínám klasickými formami učebnic a pokračuji dalšími druhy literatury, přes pomůcky v materializované podobě (např. přístroje, modely, žákovské soupravy apod.) až po výukové materiály využívající informační a komunikační technologie.³

Se zaměřením své bakalářské práce na přírodovědná studia v oboru lesnictví a myslivosti bych zde rád uvedl základní kritéria při tvorbě výukových materiálů a potíže kolem jejich zpracování, se kterými jsem se v tomto ohledu také potýkal. Určitě zásadní obtíží, která však provází tvorbu každého takového materiálu a o které jsem již do určité míry mluvil, je vhodné zvolení rozsahu práce, tedy do jaké míry má moje práce postihnout vzdělávací program a obor, a následné zvolení a specifikace základních okruhů, kterým bych se chtěl v tomto výukovém materiálu věnovat. Myslím, že tento krok je pro další tvorbu výukových materiálů zcela zásadní a od něj se nadále odvíjí kroky následující.

Pro mě byl hlavním cílem obor myslivosti a stěžejním zaměřením bylo poskytnout základní přehled od jejího vzniku přes následný vývoj až po současnost. Tento stručný vývoj je nadále doplněn základními mysliveckými zásadami, pravidly, základními pomůckami, jako jsou lovecké zbraně, lovečtí psi a pravidla lovu. Nemalá část je také zaměřena na problematiku zvěře, její chov a ochranu. V neposlední řadě se také zabývám tradicemi a zvyklostmi, které jsou nedílnou součástí myslivosti a za celé její trvání prošly dlouhým a zajímavým vývojem. Po tomto základním vymezení výukového obsahu a jeho zamýšlenou aplikací pro následný studijní kolektiv je dále naprosto nezbytným krokem utřídění a vyhodnocení vhodného postupu při získávání literatury, zdrojů a dalších potřebných materiálů k naplnění obsahového schématu, které jsem si vytyčil. Zde jsem strávil i já, stejně jako řada dalších autorů, mnoho chvil hledáním správných bibliografických odkazů a jejich následnou revizí. Po tomto kroku následuje již výběr potřebných informací pro aplikaci komparativní metody pro tvorbu požadované práce.

Dnes lze získat opravdu hodně druhů literatury na téma myslivosti a tak mi dalo práci zvolit ty nejzákladnější a vyhledat potřebné informace splňující nastavená kritéria a očekávání. Zásadním úkolem bylo zvolit taková díla, která poskytující základní přehled dané problematiky, čímž by se přibližovali k charakteru mé práce, ale bylo nanejvýš nutné, aby také splňovali pedagogický a didaktický rozsah, který jsem si stanovil. Z tohoto důvodu jsem musel získané informace dále stratifikovat a snažit se zvolit ty nejdůležitější z hlediska obsahové naplně, ale také již zmiňovanému rozsahu své práce. Díky této specifikaci bylo pak

---

³LEPIL, Oldřich. *Teorie a praxe tvorby výukových materiálů: zvyšování kvality vzdělávání učitelů přírodovědných předmětů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2489-7, s. 8.

již poměrně snadné přistoupit k samotné hlavní části práce, což bylo vypracování odborného výukového textu. Při vypracovávání a schematizaci textu jsem následně vycházel z koncepce využití učebního textu a jeho zapojení do běžné výukové činnosti na vzdělávacích institucích poskytujících možné vzdělávání v těchto přírodovědných studiích, tedy zejména v oboru lesnictví a myslivosti.

Celkovou koncepcí vzdělávacího materiálu jsem vycházel z rámcově vzdělávacího programu, který je dne vzdělávacím standardem pro všechna vzdělávací zařízení, a který jsem se pokusil naplnit a být v souladu s jeho požadavky. Podle mého názoru se v tomto ohledu může u tvorby některých výukových materiálů jednat o další závažný krok a zde je potřeba být nanejvýš obezřetný a pozorný, neboť ne vždy a každému autorovi se tento krok podaří zdárně uskutečnit. Jako zcela hlavní bych zde zmínil obsažení základních kompetencí a východisek požadovaných RVP a také naplnění vzdělávacích cílů, které nejsou vždy jednostranné a s jejich tvorbou mohou přijít nemalé potíže. Zde je nutné držet se základního bodu, od kterého se odvíjí další části zamýšleného obsahu, a které plně ladí s požadovanými záměry RVP. V těchto případech se zejména jedná o praktické využití získaných schopností a dovedností, které jsou zásadní nejen pro teoretické zvládnutí tohoto oboru, ale také pro jejich využití v praxi, která je v oboru lesnictví a myslivosti velice důležitou částí vzdělávacího procesu a přípravy budoucích adeptů na výkon samotného povolání v této oblasti. Jestliže se tedy nejedná o dílo vycházející ze základních předpokladů a poskytující zejména obecný přehled, je určitě vhodné přiblížit se svoji obsahovou náplní také konkrétní vzdělávací instituci, pro kterou je prioritně výukový materiál zamýšlen.

Do práce bylo potřebné zahrnout i tzv. ŠVP, neboli školní vzdělávací program, který samotný obsah práce nadále konkretizuje a pomůže nám tak lépe vytvořit to, co chceme svojí činností dosáhnout. Aplikací ŠVP tak získáme nejen potřebnou oporu pro tvorbu, ale také se můžeme více přiblížit všem potřebným vzdělávacím cílům, s jejichž naplněním bychom případně měli obtíže. Díky specifikaci na určitý ŠVP jsem se mohl lépe zaměřit na vypracování a sloučení všech požadovaných bodů práce, přičemž jsem také mohl aplikovat požadované výstupy žáků, studentů, kteří se budou prostřednictvím mé práce vzdělávat. Je určitě velmi důležité najít požadované východisko.

Já jsem se zaměřil z hlediska RVP na Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání v oboru Lesnictví vydaného MŠMT dne 28. 6. 2007, č. j. 12 698/2007 (41-46-M/01), ze kterého jsem vycházel. Dále bych zde určitě zmínil vzdělávací institut, pro který by mohl být můj výukový materiál tvořen a který mi posloužil v tomto případě jako jakási předloha pro tvorbu mé práce. Jedná se o Střední lesnickou školu a Střední odborné učiliště, Křivoklát, Písky, která jsou nedaleko mého bydliště, a které jsem měl tudíž také možnost navštívit a seznámit se tak více s prostředím a zázemím tohoto vzdělávacího institutu. Středem mého zájmu byla samozřejmě především výuka oboru lesnictví a myslivosti, který je na této škole

proslaven a je zde vyučován na velmi solidní úrovni. Dále jsem zkoumal také pedagogická a didaktická východiska pro výuku těchto oborů a vzdělávací náplň. Setkal jsem se tak s ŠVP vzdělávací instituce, který jsem následně do určité míry také v mezích možností, aplikoval do mé práce. V neposlední řadě mě zaujal harmonogram výuky, její struktura a požadavky pro vzdělávání žáků.. Měl jsem možnost konzultace nejen s vyučujícími na škole i se samotnými žáky, což bych považoval jako velmi přínosné pro vznik této práce, neboť mi poskytli mnoho cenných poznatků a inspirací, které jsem mohl v práci využít. Následný postup při zpracovávání tématu a psaní této práce se již obešel bez výraznějších komplikací.

Na závěr bych zde rád předložil ukázkou samotného RVP, zde zmiňuji cíle odborného středního vzdělávání, na které jsem se ve své práci specifikoval, a které jsem následně aplikoval i na vzdělávací institut, ze kterého jsem vycházel při zaměření a specifikaci své práce. Zde se jednalo o ŠVP daného vzdělávacího zařízení, který mi poskytl, jak jsem již zmiňoval zásadní oporu a tolik potřebná didaktická východiska při psaní této bakalářské práce.

RVP vydaný MŠMT a ŠVP Střední lesnické školy a Středního odborného učiliště, Křivoklát, Písky:

Ukázka RVP Obor Lesnictví vydaného MŠMT vydaného dne 28. 6. 2007, č. j. 12 698/2007 (41-46-M/01)

Cíle středního odborného vzdělávání

Koncepce středního vzdělávání, tedy i odborného, vychází z celoživotně pojatého a na principu znalostní společnosti vybudovaného konceptu vzdělávání, ve kterém je vzdělávání cestou i nástrojem rozvoje lidské osobnosti. Jako teoretické východisko pro koncipování struktury cílů středního vzdělávání byl použit známý a respektovaný koncept čtyř cílů vzdělávání pro 21. století².

V souladu s tím je záměrem (obecným cílem) středního odborného vzdělávání připravit žáka na úspěšný, smysluplný a odpovědný osobní, občanský i pracovní život v podmínkách měnícího se světa³, tzn.:

- a) Učit se poznávat**, tj. osvojit si nástroje pochopení světa a rozvinout dovednosti potřebné k učení se, prohloubit si v návaznosti na základní vzdělání poznatky o světě a dále je rozšiřovat.

Vzdělávání směřuje k:

- rozvoji základních myšlenkových operací žáků (analýza, syntéza, indukce, dedukce, generalizace, abstrakce, konkretizace, srovnávání, uspořádání, třídění aj.), jejich paměti a schopnosti koncentrace;
- osvojení obecných principů a strategií řešení problémů (praktických i teoretických), stejně jako dovedností potřebných pro práci s informacemi;

- vytvoření – na základě osvojení podstatných faktů, pojmů a generalizací – takové struktury poznání žáků v jednotlivých oblastech středoškolského odborného vzdělávání, na jejímž základě lépe porozumí světu, ve kterém žijí, a pochopí nezbytnost udržitelného rozvoje;
- k prohloubení a rozšíření vědomostí žáků o světě, který je obklopuje;
- porozumění potřebným vědeckým, technickým a technologickým metodám, nástrojům a pracovním postupům z různých oborů lidské činnosti a poznání (které tvoří obsah středoškolského vzdělávání) a k rozvíjení dovedností jejich aplikace;
- osvojení poznatků, pracovních postupů a nástrojů potřebných pro kvalifikovaný výkon povolání a pro uplatnění se na trhu práce;
- rozvoji dovednosti žáků učit se a být připraven celoživotně se vzdělávat.

b) Učit se pracovat a jednat, tj. naučit se tvořivě zasahovat do prostředí, které žáky obklopuje, vyrovnávat se s různými situacemi a problémy, umět pracovat v týmech, být schopen vykonávat povolání a pracovní činnosti, pro které byl připravován.

Vzdělávání směřuje k:

- formování aktivního a tvořivého postoje žáků k problémům a k hledání jejich různých řešení;
- adaptabilitě žáků na nové podmínky, k jejich schopnosti tvořivě do těchto podmínek zasahovat, tj. k flexibilitě a kreativitě žáků;
- rozvoji aktivního přístupu žáků k pracovnímu životu a profesní kariéře včetně

schopnosti přizpůsobovat se změnám na trhu práce;

- zodpovědnému, tj. cílevědomému, soustředěnému, vytrvalému a pečlivému přístupu žáků k týmové i samostatné práci;
- vytváření odpovědného přístupu žáků k plnění povinností a k respektování stanovených pravidel;
- tomu, aby žáci uměli správně odhadovat své možnosti a schopnosti, zvažovali a respektovali možnosti a schopnosti jiných lidí;
rozvoji dovedností potřebných k vyjednávání, diskusi, případnému kompromisu, k obhájení svého stanoviska i přijímání stanoviska jiných;
- tomu, aby chápali práci a pracovní činnosti jako příležitost k seberealizaci.

c) Učit se být, tj. rozumět vlastní osobnosti a jejímu utváření, jednat v souladu s obecně přijímanými morálními hodnotami, se samostatným úsudkem a osobní zodpovědností. Vzdělávání směřuje k:

- rozvoji tělesných i duševních schopností a dovedností žáků;
- prohlubování dovedností potřebných k sebereflexi, sebepoznání a sebehodnocení;
- utváření adekvátního sebevědomí a aspirací žáků;

- utváření a kultivaci svobodného, kritického a nezávislého myšlení žáků, k rozvoji jejich úsudku a rozhodování;
- přijímání odpovědnosti žáků za vlastní myšlení, rozhodování, jednání, chování a cítění;
- kultivaci emočního prožívání žáků, včetně prožívání a vnímání estetického;
- k rozvoji kreativity a imaginace žáků;
- k rozvoji volných vlastností žáků;
- k rozvoji specifických schopností a nadání žáků.

d) Učit se žít společně, učit se žít s ostatními, tj. umět spolupracovat s ostatními, být schopen podílet se na životě společnosti a nalézt v ní své místo.

---

²*Učení je skryté bohatství*. Zpráva mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21. století“. Praha, Pedagogická fakulta UK, Ústav výzkumu a rozvoje školství 1997.

³Hranice jednotlivých oblastí, resp. v nich stanovených cílů, nelze, pochopitelně, jednoznačně a pevně stanovit, a proto se obecné cíle místy překrývají či prolínají (vzbuzují dojem

duplicity). Obecné cíle, které jsou zároveň součástí požadovaných kompetencí absolventa, jsou uvedeny v charakteristice RVP.

Vzdělávání směřuje k:

- tomu, aby žáci respektovali lidský život a jeho trvání jako vysokou hodnotu;
- vytváření úcty k živé i neživé přírodě, k ochraně a zlepšování přírodního a ostatního životního prostředí a k chápání globálních problémů světa;
- prohlubování osobnostní, národnostní a občanské identity žáků, jejich připravenosti tuto identitu chránit, ale současně také respektovat identitu jiných lidí;
- tomu, aby se žáci ve vztahu k jiným lidem oprostili od předsudků, xenofobie, intolerance, rasismu, agresivního nacionalismu, etnické, náboženské a jiné nesnášenlivosti;
- utváření slušného a odpovědného chování žáků v souladu s morálními zásadami a pravidly společenského chování;
- tomu, aby žáci cítili potřebu aktivně se zapojit do občanského života a spolupracovat na zachování demokracie a jejím zdokonalování, aby jednali v souladu se strategií udržitelného rozvoje;
- rozvoji komunikativních dovedností žáků a dovedností potřebných pro hodnotný partnerský život i pro život v širším (pracovním, rodinném, zájmovém aj.) kolektivu.

ŠVP Střední lesnické školy a Středního odborného učiliště, Křivoklát, Písky – Základní charakteristika a vymezení oboru Lesnictví:

Charakteristika přípravy v oboru

Žáci se naučí vykonávat a organizovat odborné činnosti při pěstování a ochraně lesa, těžbě a dopravě dříví z lesních porostů a v myslivosti, efektivně využívat lesnické stroje a zařízení, zajišťovat provozní spolehlivost lesnické techniky, uplatňovat získané znalosti v oblasti ekonomického řízení výroby, zejména při organizaci a řízení výroby a při racionalizaci technologických procesů, vykonávat a organizovat činnosti související s ochranou přírody, životního prostředí a krajiny, zajišťovat udržitelné hospodaření v lesích podle daných přírodních podmínek, uplatňovat zásady bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci, řídit motorová vozidla skupiny B.

Pro vzdělávání v tomto oboru jsou významné vyučovací předměty (vzdělávací oblasti) základní školy:

Přírodopis, Chemie

Učivo uvedených předmětů je důležité pro tento obor a bude na střední škole rozvíjeno a prohlubováno.

Uplatnění absolventů v oboru

Absolventi se uplatní při správě a hospodářském využívání lesa, ve státní správě, v samostatné podnikatelské činnosti ve službách pro lesní hospodářství, v myslivosti, případně i v prodeji dříví a v dřevařské prvovýrobě, a to jako lesní technici (lesník, myslivec) nebo jako samostatní podnikatelé, obchodníci s dřívím a dalšími lesními produkty, odborní poradci, prodejci techniky pro lesní hospodářství, pracovníci státní správy na úseku lesnictví, myslivosti, ochrany přírody, v agenturách ochrany přírody, v chráněných krajinných oblastech (CHKO) a národních parcích apod. Absolventi mohou pokračovat ve studiu na vyšších odborných školách nebo vysokých školách, a to zejména lesnického, případně přírodovědného zaměření, poměrně často pokračují ve studiu i v oborech skupiny ekologie a ochrana životního prostředí nebo pedagogika, učitelství, sociální péče, někdy i v oborech ekonomických a technických.

1. MYSLIVOST

Myslivost je záměrná činnost, jejímž *úkolem* je mj. chov, ochrana a lov zvěře a *cílem* její hospodářské využití. Důležitost této činnosti souvisí se zhoršujícími se podmínkami životního prostředí, které postavily myslivce před vážný problém řešení nežádoucího úbytku některých druhů zvěře. Myslivci vždy chápali těsný vztah mezi zvěří a prostředím v němž tato žije a jsou si vědomi, že úspěch mysliveckého hospodaření závisí na nejúčelnějším využití prostředí. Nově vzniklá ztížená situace navozená touto disproporcí vyvolává hledání nových cest, způsobů a přístupů k chovu, ochraně a myslivecké péči o zvěř a je v popředí zájmu mysliveckých odborníků, ekologů, výzkumných ústavů i myslivců zabývajících se touto činností v praxi. Většina myslivců provozuje myslivost jako zájmovou činnost, pro menší část je povoláním. Pro každého myslivce platí zásada, že musí být v prvé řadě ochráncem a chovatelem zvěře a teprve následně i jejím lovcem. To znamená, že lovit zvěř by měl pouze ten, kdo o ni pečuje, nevyjímaje ani péči o její životní prostředí. Myslivci, kteří nemají na tuto činnost čas anebo chuť, měli by zvěř lovit pouze jako poplatkoví lovci nebo pozvaní hosté. Z těch totiž nikdy nebudou myslivci v pravém smyslu tohoto pojmu, ale pouze lovci.

Jedním z „lákad“ pro mladé lidi, kteří se rozhodnou studovat na lesnické škole je právě myslivost, která je odjakživa spjata s lesnictvím. V roce 1855 byla v Bělé pod Bezdězem započata výuka klasických lesnických disciplin, včetně předmětu myslivost. Jednalo se o nejstarší lesnickou školu v českých zemích. Myslivost, jako předmět, měla již od počátku své pevné místo v učebních osnovách, a tak jako i dodnes, stále patří mezi nejoblíbenější vyučované předměty na lesnických školách.⁴

Myslivost je tedy významným vědním oborem vyučovaným na učilištích, střeních i vysokých školách. Koncem roku 2011 byla dokonce česká myslivost prohlášena za součást českého nehmotného kulturního dědictví, což jen dokazuje její význam a dávnou tradici v našich zemích.

1.1. Z HISTORIE MYSLIVOSTI

Kořeny myslivosti nalézáme již v době kamenné. Tehdy naši předkové, kteří se živili lovem zvířat a sběrem jedlých rostlin a živočichů, pohlíželi na zvířata jako na

---

⁴www.myslivost.cz

rovnoprávné obyvatele planety a přistupovali k nim s respektem a úctou. Dodnes ctí řada tzv. přírodních národů posvátná území, na kterých je zakázáno lovit zvěř. V myslivecké terminologii se tato místa nazývají komorami zvěře. Paleolit však skončil před 12 000 lety, následně díky oteplení proběhla zemědělská revoluce, došlo k osídlení všech přístupných částí planety a zvěř přestala být respektovaným spoluobyvatelem. Prvky ochrany zvěře a péče o zvěř, což jsou společně slovem základní atributy myslivosti, můžeme najít u královských dvorů koncem 1. tisíciletí našeho letopočtu, kdy panovníci začali zřizovat úřad vrchního nebo královského lovčího. Ten dbal na ochranu zvěře a ryb a v souvislosti s tím měl na starost i lesy a vody na území vladařova majetku.

Zásadní zlom přinesla průmyslová revoluce v 17. století, díky které došlo k obrovskému rozvoji civilizace, zvýšení tlaku na přírodu a oddělení lesního hospodářství od zemědělství. Na velkých panstvích měl chov zvěře a její lov své zásadní společenské postavení a myslivost hrála podstatnou roli v celospolečenském dění. Významnou a historicky důležitou roli sehrál ve vývoji myslivosti František Antonín hrabě Špork, který se stal zakladatelem moderní myslivosti. V roce 1695 založil lovecký Řád svatého Huberta (lovecké řády sdružovaly šlechtické lovce). V roce 1923 byla založena Československá myslivecká jednota. Od roku 1961 jsou pak myslivecké organizace v Čechách a na Slovensku sloučeny v Československý myslivecký svaz. Po politických událostech v roce 1989 zůstalo řídicím orgánem v myslivosti výhradně Ministerstvo zemědělství, byla zrušena spolu rozhodovací účast myslivecké organizace, která se stala organizací s dobrovolným členstvím.

Myslivost je životní styl, který spočívá v touze propojit se s přírodou. Životní styl, kterému často porozumí pouze ti, kteří si jej sami vyzkouší. S tímto stylem života není spojena jenom láska k přírodě, zvěři a celému ekosystému, ale hlavně celoživotní sebevzdělávání, což je základem pochopení přírodních pochodů a zákonitostí a následné dobré hospodaření s přírodním bohatstvím, které je nám pouze svěřeno. Snad proto je pojmenování tohoto oboru odvozeno od slova MYSLET, neboť zahrnuje především odpovědnou a na vědomosti náročnou péči o přírodu jako celek.⁵

1.2. VÝZNAM MYSLIVOSTI

O myslivost je v naší současné společnosti zájem a hodně se o ni diskutuje. Někteří ji odsuzují a nejráději by ji zlikvidovali v mylném domnění, že příroda se bude řídit svými zákony sama i bez myslivců. To už ale není v antropogenně změněné krajině (krajině přetvořené, přeměněné, změněné činností člověka) možné. Zvěř by se buď natolik přemnožila, že by působila neúnosné škody na lesním hospodářství a v zemědělství, anebo by ji zlikvidovali pytláci. Mnozí ortodoxní a zaslepení bojovníci proti myslivosti nechtějí vidět a uznat nesporné klady, které myslivost přináší i na úseku ochrany přírody a zachování biodiverzity (biologická rozmanitost krajiny), nemluvě o jejím významu ekonomickém, rekreačním, kulturním aj.

Hodnocení myslivosti se dosud zaměřovalo převážně na její funkci hospodářskou a produkční, jen malá pozornost byla věnována mimo produkčním významům.

Hospodářský význam

K hospodářským produktům myslivosti náleží živá zvěř, zvěřina, kůže a kožešiny, srst a peří, parohovina a rohovina, spárky, zuby, pro myslivce jsou samozřejmě významnými trofejemi. Nezanedbatelný je i finanční obrat – správní poplatky, náhrada za postoupení práva myslivosti, daně, poplatkové odstřely včetně devizových.

Mravní význam

Správně chápaná a provozovaná myslivost má význam etický, tj. působí výchovně na morálku a charakter myslivce. Má také význam estetický, zušlechťuje myslivce, učí ho poznávat krásy přírody a života v ní. Ten, kdo rozhoduje o životě a

---

⁵HART, Vlastimil. *Úvod do myslivosti: historie, zvyky, tradice*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2014. ISBN 978-80-213-2495-4. s. 15 – 16.

smrti, musí stát mravně vysoko. Je-li myslivec oprávněn zvěř usmrcovat, pak z toho práva plynou povinnosti; nesmí ji trýznit a je povinen o ni pečovat a chránit ji. **Myslivec nechová zvěř proto, aby ji usmrcoval, ale usmrcuje ji právě proto, aby ji choval.**

Veškerý výkon práva myslivosti učí uvědomělému plnění povinností, kázni, sebezapření a sebeovládání, čestnosti a poctivosti. Ve styku se zvěří si myslivec osvojuje humánnost, zdrženlivost, šlechtnost. Při lovu se tříbí pohotovost, bystrost, všímavost, rozvážnost.

Ve styku se svými druhy se myslivec učí přímosti, skromnosti a nezištnosti, ochotě k pomoci, potlačuje sobeckost a závist. Pěstuje se družnost, přátelství, úcta ke starším, tříbí se společenské chování a takt. Ten, kdo se naučil lásce k přírodě, kázni a poctivosti při provozování myslivosti, neztrácí tyto a další mravní hodnoty ani ve svém občanském životě.

Branný význam

Je jisté, že myslivec je znalý a zručný v ovládnutí palných zbraní, avšak branný význam mají i další stránky myslivosti. Lov zbystřuje smysly, cvičí pozornost a orientaci, učí odhadovat vzdálenosti. Myslivost otužuje a posiluje fyzicky, napomáhá rozvoji duchapřítomnosti, podnikavosti ale i chladnokrevnosti, opatrnosti, trpělivosti a vytrvalosti, vychovává k osobní odvaze. Myslivec musí jednat pohotově, s jistotou a rychlostí.

Rekreační a zdravotní význam

Každý ví, jak příjemný a zdravý je pobyt a pohyb v přírodě. A myslivec nejde do přírody jen tehdy, když má chuť, ale musí do honitby za každých okolností. Námaha vynaložená při pracích v honitbě i při lovu podporuje rozvíjení svalové síly, zvyšuje tělesnou zdatnost, otužování, rozvíjí zručnost. Myslivost posiluje souhrn psychiky, nervového systému, zraku, sluchu a svalové činnosti. Jde vlastně o formu aktivního odpočinku, o spojení fyzické námahy s pobytem na čerstvém vzduchu a o uvolnění od psychického pracovního vypětí.

Myslivost a sport

Myslivost nemůže být pokládána za druh sportu, ale mají některé společné rysy. Jsou to činnosti dobrovolné, sloužící k osvěžení a rekreaci, prováděné na čerstvém vzduchu.

1.3. HLAVNÍ CÍLE MYSLIVOSTI

Hlavním úkolem myslivosti je trvale udržitelné obhospodařování zvěře jako obnovitelného přírodního zdroje a zachování všech druhů zvěře, včetně ohrožených. Teprve potom následují její další funkce rekreační, komerční a jiné. Význam a funkce myslivosti lze členit takto:

- výrobně komerční funkce, které mají i v současnosti ekonomický význam zaměřený především na produkci zvěřiny, což je vysoce hodnotná potravina, tato funkce je zaměřená na poplatkový odstřel zvěře, na odchyt a export živé zvěře a na získání dalších produktů (kůže, parohovina, srst, peří atd.)
- ekologicko – ochranná funkce spočívá v zachování všech druhů zvěře a v zajištění jejich optimálního rozvoje v souladu s přírodními podmínkami a zájmy společnosti, což významně přispívá i k ochraně přírody a krajiny
- společenské funkce, které se projevují v upevňování morálně-volních vlastností myslivců – jednotlivců i kolektivů.
- Rekreačně–sportovní funkce myslivosti splňuje zájem o aktivní pobyt v přírodě
- nezanedbatelný je také historický, kulturní a vědecký význam myslivosti, jenž inspiroval mnoho umělců, spisovatelů a vědců.

Jedním z hlavních úkolů myslivecké organizace je výchova nových adeptů, další vzdělávání členské základny, ale také šíření myslivecké osvěty mezi veřejnost se zaměřením na ochranu přírody a zvěře. Pokud je myslivost správně a zodpovědně vykonávána a kontrolována je službou přírodě, resp. aktivní ochranou přírody.

1.4. NAUKY O MYSLIVOSTI

Nauky o myslivosti můžeme nazývat souhrnným názvem myslivectví.

Je to soubor vědomostí, zkušeností a dovedností, jež potřebuje člověk, který se chce nazývat myslivcem, aby mohl správně a svědomitě provozovat mysliveckou činnost.

K naukám o myslivosti patří:

- dějiny lovectví a myslivosti (včetně mysliveckých zvyků a tradic)
- myslivecká osvěta (myslivercká etika, významy a propagace myslivosti, myslivercká kultura),
- myslivercká biologie a zoologie
- myslivercká péče o zvěř (chov a ochrana, nauka o nemocích zvěře)
- lovectví
- lovecká kynologie
- organizace a řízení myslivosti (myslivercké zákonodárství, plánování, evidence a statistika)
- lovecké zbrojířství a střelectví.

Všechny tyto nauky jsou předmětem výuky v přípravných kurzech a náplní zkoušek z myslivosti; myslivec se v nich musí vzdělávat a zdokonalovat po celý život.

Otázky k textu a úkoly pro samostudium

- Co se rozumí pojmem myslivost?
- Významné mezníky v dějinách naší myslivosti
- Vliv lovectví a myslivosti na oblast kultury (např. myslivost a hudba, myslivost a výtvarné umění, myslivost a literatura)
- František Antonín hrabě Špork, jeho přínos k rozvoji myslivosti
- Hospodářský a mravní význam myslivosti
- Myslivercká osvěta

2. MYSLIVERCKÁ PÉČE O ZVĚŘ

Chov zvěře společně s její ochranou se souhrnně nazývá myslivercká péče o zvěř. Kromě ochrany zvěře před veškerými škodlivými činiteli sem tedy především patří vlastní chov a zušlechtování zvěře. Cílem myslivercké péče o zvěř je získat zdravé, silné jedince, co nejlepší trofeje a nejvyšší možnou produkci zvěřiny. Myslivost při této činnosti však musí neustále dbát na soulad se zájmy zemědělského a lesního hospodářství.

Chovem a ochranou zvěře rozumíme:

- péči a ochranu, zachování a zlepšování životního prostředí zvěře, jeho trofických (potravních, výživných) a topických vlastností
- péči a ochranu zvěře před nepříznivými antropickými vlivy (zemědělské, vodohospodářské, průmyslové, těžební, urbanizační, dopravní, vojenské i rekreační zásahy), pytláky a živelními pohromami
- péči o celoroční kvalitní výživu zvěře a o příkrmování zvěře v době nouze (nejen v zimě, ale zejména u drobné zvěře také ihned po žních),
- péči o udržení dobrého zdravotního stavu zvěře, zejména v souvislosti s veterinární prevencí a zoohygienou a při tlumení různých nákaz
- péči o zachování kvalitního genofondu zvěře včetně odpovídající regulace početních stavů zvěře
- péči o polodivoký či umělý chov drobné zvěře včetně chovů v bažantnicích a oborách.

2.1. CHOV ZVĚŘE

Je rozsáhlá záměrná činnost myslivce směřující jak k ochraně zvěře, tak k zabezpečení a zlepšování jejich životních podmínek, i k úpravě početního stavu, úpravě poměru pohlaví a k celkovému zlepšení jakostního stavu zvěře. Tato péče o zvěř vychází z chovného cíle, kterým je souhrn požadavků stanovených k dosažení zdravých, silných jedinců.

Chovný cíl je:

- jednak konzumní, směřující k dosažení chovu jedinců s vysokou plodností a s vysokou živou hmotností
- jednak trofejový, zaměřený na dosažení co nejmohutnější a nejsilnější kvalitní trofeje

K dosažení chovného cíle se musí u srstnaté zvěře dodržovat tyto zásady:

- výběr chovných, zdravých a geneticky dobře založených jedinců, odpovídajících chovnému cíli

- upravovat poměr pohlaví podle daných možností v souladu s platnými předpisy a zákony
- zabezpečit dostatek vhodné potravy během celého roku, zvláště pak v období strádání (především v zimě)
- pečovat o vhodné kryty pro zvěř a zajistit v honitbě zvěři klid

Pro pernatou zvěř kromě výše uvedeného se musí zajistit v době toku, hnízdění a v období péče o mláďata naprostý klid v honitbě. V době zemědělských prací v honitbě se musí chránit mláďata, vysečená nebo poškozená hnízda vybírat, vajíčka přenést do umělé líhně a vylíhlá mláďata vypouštět obvyklým způsobem.⁶

2.2. OCHRANA ZVĚŘE

V současné době je třeba zvěř chránit především před negativními antropickými a antropogenními zásahy. Antropické zásahy působí člověk přímo (např. pytláctvím nebo nadměrným rušením zvěře) a antropogenní nepřímo (znečišťování životního prostředí a ztráta životního prostředí zvěře v důsledku různých zástaveb aj.) Někdy je zase nezbytná ochrana zvěře při živelních pohromách a různých kalamitách. Velmi důležitá je také ochrana zvěře před různými chorobami a péče o její dobrý zdravotní stav. Nesmí se zapomínat ani na její ochranu před přirozenými nepřáteli.

Proti pytláctví se bojuje hůře než v minulosti. Pytláci mají k dispozici terénní auta, výkonné zbraně opatřené infraoptikou, laserovými zaměřovači, reflektory, tlumiči apod. Myslivecká stráž má sice u nás statut veřejného činitele, ale při odhalování pytláků jí může často jít i o život, neboť jí hrozí nebezpečí jejich pomsty.

Sběr lesních plodů a hub je u nás nedostatečně upraven, protože zvěř není dostatečně chráněna před nadměrným rušením zejména v době pastvy. Přísněji by se mělo postihovat i zajíždění do lesa motorovými vozidly.

Velkým problémem je také ochrana zvěře před kolizemi s dopravními prostředky na pozemních komunikacích.

Hladké a strmé břehy vodních toků, kanálů a nádrží znemožňují zvěři dostat se z vody.

---

⁶*Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek)*. Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 91.

Nadzemní elektrická vedení usmrtí při nárazech mnoho ptáků.

Zvláště velké ztráty zejména na drobné zvěři jsou působeny mechanizovanou prací na polích, zejména při kosení pícnin. Existují sice různá plašící zařízení umístěná přímo na mechanizmech, ale žádná z nich nemají stoprocentní účinnost. Proto je nutné, aby zemědělci včas hlásili uživatelům honiteb termíny sekání pícnin, aby zase oni mohli těsně před kosením porosty se psy projít a zvěř z nich vyplašit nebo odnést a nalezená vejce vložit do umělých líhní.

Chronická, ale i akutní onemocnění zvěře a někdy i její úhyn může způsobit nesprávná aplikace přípravků na ochranu rostlin. Před aplikací jedovatých a zvěři nebezpečných pesticidů by myslivci měli zvěř z pozemku vyhnat a při jeho okraji rozestavit různé plašiče, které by zvěř alespoň na několik dnů odradily od návratu zpět.

V zájmu ochrany zvěře je velice důležité odstraňovat z přírody dráty a pásy z nepotřebných oplocení v lesích i na polích, provázky na vázání balíků slámy a sena, různé plastové pytle, tedy vše, co by mohlo zvěř poranit, do čeho by se mohla zaplést, případně co by mohla nevhodně pozřít.

Mnoho ztrát na mladé zvěři může způsobit jarní vypalování stařin, které je sice zakázáno, ale přesto se děje. Při této činnosti mohou vzniknout lesní požáry, uhynout mláďata některých druhů zvěře, zničí se veškerá stadia hmyzu, čímž se zlikviduje potravinová základna hmyzožravců. Nelze akceptovat ani vypalování strnišť, které působí velké ekologické škody.

Je nutno pomoci zachraňovat zvěř při živelních pohromách, např. při povodních, požárech, odhazování sněhu z okolí krmelišť apod.

2.3. OCHRANA ZVĚŘE PROTI PREDÁTORŮM

V dávné minulosti byla ochrana zaměřena na úplnou likvidaci predátorů, popř. alespoň na maximální snížení jejich stavů. V současnosti se i k predátorům přistupuje ekologicky a hodnotí se jako integrovaná součást přírodních ekosystémů. Povinností je trvale zachovat jejich druhy jen v únosných počtech, aby neznemožňovali efektivní myslivecké hospodaření. Volně žijící predátoři tedy do přírody patří, mají v ní své místo a plní v ní významné ekologické funkce, popřípadě selekční nebo asanační.

V žádném případě však do přírody nepatří domácí predátoři, tedy toulaví psi a kočky. Největší problémy v chovech drobné zvěře působí v současnosti lišky, kuny, ještěři a krkavcovití ptáci a v chovech spárkaté zvěře vlci, rysi a medvědi. Regulovat početnost predátorů lze pouze v souladu s našimi legislativními předpisy o dobách a způsobech lovu. Ten je možný odstřelem, ale také lapáním predátorů do pastí.

2.4. OCHRANA ZVĚŘE PŘED NEMOCEMI

Je nedělitelnou součástí myslivecké práce v honitbě. Velký důraz je třeba klást na prevenci a dodržování zoohygienických zásad. K hlavním preventivním zoohygienickým opatřením v honitbách náleží:

- ✓ je nutno dbát na přiměřený početní stav zvěře (při přemnožení hrozí zvýšená možnost propuknutí různých onemocnění)
- ✓ přednostní odstřel všech nemocných, slabých, z nemoci podezřelých a abnormálních jedinců a jejich odeslání na veterinární vyšetření
- ✓ celoroční kvantitativní a kvalitativní zajištění plnohodnotné výživy zvěře
- ✓ neškodné odstranění všech vývrhů, zejména pokud se zjistí nějaké patologické změny na vnitřních orgánech. Nedávají se psům a nepoužívají se ani jako návnady pro šelmy, nenechávají se volně ležet
- ✓ krmeliště, slaniska, kaliště a napajedla udržovat v čistotě a podle potřeby dezinfikovat
- ✓ zvěři se musí zajistit přístup k vodě, zejména v letních vedrech
- ✓ zvěři je třeba zabránit v přístupu k velkochovům hospodářských zvířat např. divočákům k vepřinům, hnojištím, skládkám agrochemikálií atd.
- ✓ uhynulou zvěř je nutno neškodně zlikvidovat (spálit, hluboko zakopat a místo vydezinfikovat) a pokud není v rozkladu, dát ji veterinárně vyšetřit
- ✓ zvláštní pozornost je třeba věnovat veterinární prevenci a zoohygieně v oborách a bažantnicích, v nichž lze nemocnou zvěř často i léčit
- ✓ všem uživatelům honiteb se doporučuje úzce spolupracovat s veterinární službou, pro uživatele obor a bažantnic je tato spolupráce naprosto nevyhnutelná⁷

---

⁷*Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek)*. Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 331.

Otázky k textu a úkoly pro samostudium

- Co rozumíme pojmem ochrana zvěře?
- Ochrana zvěře před vlivy lidské činnosti
- Ochrana zvěře před nepříznivými povětrnostními vlivy

3. NEMOCI ZVĚŘE

Léčení zvěře žijící volně v honitbě je nesnadné a často vůbec nemožné. Největší význam má proto prevence, předběžná ochranná opatření. Myslivec musí sledovat každý náznak podezřelého chování a zejména hynutí zvěře a úzce spolupracovat s veterinární službou.

Zdravotní péči o zvěř se předchází, zabraňuje a snižuje možnost vzniku a rozšíření chorob zvěře. Choroby zvěře se dělí buď podle druhu zvěře, nebo podle příčin vzniku onemocnění.

Podle příčin se dělí na nakažlivé (sdělené) a nenakažlivé.

Příčinou nenakažlivých chorob je nejčastěji nesprávná výživa, zvláště pak v umělých chovech. U bažantích a koroptyvích kuřat je to např. dna, oštipování peří, kanibalismus, peróza (onemocnění pohybového ústrojí kuřat), střevní katary způsobené nejčastěji zapařeným, zkysaným nebo plesnivým krmivem.

Nakažlivé choroby se dělí na choroby virové, bakteriální a parazitární. Vzhledem k jejich výskytu u více druhů zvěře je možno choroby rozdělit na choroby zvěře spárkaté a zvěře drobné, srstnaté a pernaté.⁸

---

⁸*Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek). Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 331.*

3.1. Nejvýznamnější virové choroby a prionózy (prión – infekční částice, původce onemocnění) zvěře a loveckých psů

Název choroby	Napadá	Příznaky	Přenosnost na člověka	Opatření	Poznámka
Vzteklina	Všechny savce, lišky, psy, kočky	Kousání různých předmětů, zuřivost, ochrnutí	Ano	Imunizace psů, lišek, ochranná pásma, snížení početnosti lišek	Zvláště nebezpečný je vzteklý vlk
Klasický mor prasat	Prasata, divočáky	Malátnost, vysoký úhyn, krváceniny v orgánech	Ne	Zoohygiena, zvýšený ov, zvláště selat, ochranná pásma, vakcinace	V mraženém masu přežije virus až rok
Myxomatóza	Domácí a divoké králíky	Otoky víček, zduřeniny na hlavě, hřbetě a jinde	Ne	Odstřel nemocných kusů, imunizace králíků domácích a divokých před vypuštěním do přírody	Část zvěře může nemoc překonat a získat dočasnou imunitu
Slintavka a kulhavka	Sudokopytníky, zejména domácí	Puchýře na	Ne	Sanitární odstřel	U zvěře se vyskytuje

		sliznicích a u spárků, bolestivá chůze			jen vzácně
Křížová obrna	Jelení zvěř a jiné přežvýkavce	Ztížený pohyb, ochrnutí	Ne	Sanitární odstřel	
Mor kachen	Vodní pernatou zvěř	Patologick é změny na trávicích orgánech, poruchy dýchání a chůze	Ne	Dodržování zásad zoohygieny a veterinární prevence	Nemocní ptáci nejsou před úhynem vyhublí
Psinka	Psovité a jiné šelmy	Horečka, apatie, zánět nosní sliznice, kašel, průjem	Ne	Očkování psů	Psi mohou mít trvalé následky

3.2. Nejvýznamnější bakteriální choroby zvěře a loveckých psů

Název choroby	Napadá	Příznaky	Přenosnos t na člověka	Opatření	poznámka
Botulismu s	Ptáky, zvl. vodní pernatou zvěř, ale i	Pomalá nekoordinovan á chůze, posedávání,	Ano	Odstraňování uhynulých zvířat i myší, čistota vod,	U lidí vzniká intoxikací z potravin,

	savce	obtížné dýchání a polykání		odbahňování	botulotoxin y se ničí při teplotě 80°C za 30 minut
Brucelóza	Zajíce, divočáky, přežvýkavce, savce, ale i ptáky	Kulhání, změny na pohlavních orgánech	Ano	Zoohygiena, zabránit zvěři v přístupu k chovům hospodářských zvířat	U lidí známa jako Bangova choroba
Červenka	Divočáky, prasata, hlodavce i ptáky	Horečka, nechutenství, apatie, zácpa, růžové skvrny na kůži	Ano	Léčba je možná pouze v intenzivních chovech zvěře (penicilin, erytromycin)	
Cholera drůbeže	Ptáky	Horečka, nechutenství, změny na kloubech	Ne	Vymezuje se ohnisko a ochranné pásmo	
Sněť slezinná	Spárkatou zvěř, šelmy, zajíce, ptáky	Horečka, ztížené dýchání a pohyby, otoky,	Ano	Prevence při přesunech zvířat	Spory přežívají v půdě i několik let
Tetanus	Srstnatou a vzácně i pernatou zvěř	Křeče kosterních žvýkacích svalů, váhavá chůze,	Ano	Antiseptické ošetření poraněné, v zajetí chované zvěře, v přírodě odstřel	Nákaza se ze zvířat nepřenáší přímým kontaktem

Tularemie	Zajíce, hlodavce, výjimečně i jiné savce a ptáky	Horečka, hubnutí, abscesy, výtoky z nosu	Ano	Vyšetřování zajíců určených na export či zazvěřování	Nemoc má akutní i chronickou formu

3.3. Nejvýznamnější parazitární choroby zvěře a loveckých psů

Název choroby	Napadá	Příznaky	Přenositel na člověka	Opatření	poznámka
Kokcidióza	Srstnatou a pernatou zvěř, ale i spárkatou	malátnost, průjem, úhyn především mláďat	zřídka	Prevence, zoohygiena, podávání kokcidiostatik	
Toxoplasmóza	Savce, ptáky, kočkovité šelmy,	Většinou bez klinických příznaků, případně horečka, průjmy, dýchací obtíže	Ano	Neléčí se, nemocná zvířata nutno likvidovat, psům nepodávat syrové maso	
Střevní červivost	Spárkatou zvěř	Hubnutí, průjmy, vyčerpanost,	Ne	Odstřel nemocné zvěře, zoohygiena,	
Plicní červivost	Spárkatá zvěř, zajíci, králíci	Zánětlivá ložiska v plicích, zrychlený	Ne	Asanace krmelců a okolí, odstřelení	

		dech, kašel, hubnutí,		slabé a nemocné zvěře	
Svalovčitost	Černou zvěř, lišky, jezevce, kuny, tchoře, psy, kočky	Průjmy, Revmatické bolesti	Ano, po nedokonalé kuchyňské úpravě masa	prohlídka zvěřiny na svalovce	Onemocnění má dvě formy – střevní a svalovou
Střečkovitost	Spárkatou zvěř – srnčí a jelení	Kašel, pohazování hlavou, mláďata se opožďují ve vývinu	Ne		
Motoličnatost	Spárkatou zvěř, občas i zajíce a divoké králíky	Zduřelá játra	Ne	Asanace pastvin	

3.4. Nejvýznamnější plísňové (mykotické) choroby zvěře

Název choroby	Napadá	Příznaky	Přenosnost na člověka	Opatření	poznámky
Dermatomykózy	Savce, ptáky, lidi	Zánětlivá ložiska v kůži na	Ano	Prevence, zoohygienu, v krotkých	Zvířata v dobré kondici jsou

		krku, hlavě, lopatkách, ale i po celém těle		chovech je možná vakcinace	odolnější
Endomykózy	Savce, ptáky, lidi	Poruchy dýchání, malátnost, průjmy, pohybové poruchy, křeče	Ano	Prevence, zoohygiena, dezinfekce, dezinsekce, deratizace	
Mykotoxikózy	Savce, ptáky, lidi	Poruchy trávicích orgánů, nervové soustavy, svalů, srdce, krvetočny	Ano	Používat krmiva bez mykotoxinů	Nebezpečné jsou jedy – mykotoxiny, které tyto plísňe produkuje

Otázky k textu a úkoly pro samostudium:

- Předcházení chorobám zvířete, ochrana zvířete před nemocemi
- Nákazy zvířete přenosné na člověka
- Co je psinka (vzteklina), příčiny, příznaky, léčení, předcházení
- Nakažlivé choroby u zvířete
- Zdravotní péče o spárkatou zvěř

4. PÉČE O ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ZVĚŘE

Struktura krajiny je zásadní pro výskyt zvěře. Mezi základní životní podmínky zvěře patří klid, kryt, prostor a potrava. Za tvůrce krajiny je po právu označováno zemědělství, které ovlivňuje stav životního prostředí a člení krajinu do monokulturních celků. Intenzifikační faktory zemědělské výroby se projevují komplexně na životě zvěře, tím zároveň ovlivňují i myslivecké hospodaření, které se snaží vytvářet vhodné ekologické podmínky pro zvěř v kulturní krajině. Pestrá mozaika různých kultur, střídajících se na malých plochách, v minulosti poskytovala polní zvěři v každé roční době vhodný úkryt, prostředí pro rozmnožování, vhodné mikroklima a potravu rostlinného i živočišného původu. S velkoplošným způsobem obdělávání zemědělské půdy se tyto poměry podstatně změnily.

Náhlá ztráta krytu po některých agrotechnických operacích (sušením pícnin, výmlat zrnin) způsobuje zvěři nejen trofické či topické, ale i psychické problémy (stres). Naše kulturní krajina se tak stává chudší a zhoršení trofické základny způsobuje, že zvěř ve větším rozsahu konzumuje kulturní rostliny.

Důležitou součástí úprav krajiny jsou políčka pro zvěř, která zvěři poskytují především potravu po sklizni obilovin v období pozdě letním a podzimním, obživu nutnou k tvorbě tukových zásob pro přečkání nepříznivého času a v zimě k doplňování potřebné energie. Tato políčka mají sloužit zvěři nejen svoji druhovou skladbou, ale také časovou vhodností dozrávání ke konzumaci. Políčka mohou být trvalá nebo přechodná (např. na pasekách). Poněvadž jsou přístupná více druhům zvěře (srnčí i drobné zvěři), je vhodné na nich pěstovat více druhů plodin – proso, pohanku, krmnou řepu, řepku, krmnou mrkev, kukuřici, oves, pšenici, vojtěšku, lupinu, topinambury.

Nesmí se ale zapomínat i na jiné možné úpravy krajiny. Lze sem zařadit vznik trvalých travních pásů, mezí, okusových ploch a jiné prvky zvyšující kvalitu stanoviště, napomáhající tak ke snižování škod zvěři způsobených na kulturách. Životní prostředí musí poskytovat zvěři dobré krytové, klidové a potravní podmínky. Soubor těchto parametrů a jejich vyváženost vytváří tzv. únosnost (nosnou kapacitu prostředí), která je pro každý druh jiná. Kvalita honiteb je určena mnoha různými činiteli, z nichž některé nemůžeme ovlivnit (geografií, klima), jiné ano (zlepšení potravních, krytových a klidových příležitostí), ale mnohdy jen do určité míry.

Zřizování políček a okusových ploch pro zvěř je velmi účinná biologická metoda pro zvyšování životní kapacity prostředí, ale také metoda pro snižování škod na lesních kulturách a na zemědělských plodinách. Tento způsob hospodaření by měl být upřednostňován před klasickým přikrmováním zvěře v krmelcích. Je proto třeba vyhledat vhodná místa na založení nových mysliveckých ploch a již zřízené plochy udržovat, poskytnout tak zvěři v krajině dostatečný a kvalitní přísun potravy. Při správné volbě plodin na políčkách pro zvěř, je potřebné zajistit zvěři v krajině i vodu vázanou, která může nahrazovat absenci přírodních vodních zdrojů.

Vhodným přístupem k péči o zvěř a tvorbě jejího prostředí, využitím opatření pro zlepšení potravních, klidových a krytových podmínek, můžeme docílit toho, že v krajině kolem nás bude zdravá a silná zvěř. Pokud krajina neposkytuje dostatečné potravní možnosti, zvěř strádá, je více ohrožená chorobami, dochází ke vzniku škod na ostatních porostech, nebo se v tomto prostředí vůbec zvěř nevyskytuje. Snaha zlepšit životní podmínky zvěře není dnes

Otázkou jen pro navýšení početních stavů zvěře či zlepšení hodnoty trofejí, ale je to otázka samotného výskytu zvěře v krajině.

4.1. HONITBA

Honitbu tvoří souvislé honební pozemky o nejmenší výměře (v současnosti 500 ha), umožňujícími řádné myslivecké hospodaření. Menší výměru než 500 ha mohou mít jen obory (50 ha). Právo myslivosti je možno vykonávat pouze na honebních pozemcích, které orgán státní správy myslivosti, v jehož obvodě leží honební pozemky, uznal za honitbu či oboru. Honitbou se rozumí ekologicky uzavřený krajinný celek, ohraničený trvalými hranicemi, např. dálnicemi, silnicemi, železničními tratěmi, vodními toky, hřebenovými horskými cestami, vhodný pro chov jednoho, zpravidla však pro více druhů zvěře, která je na jeho životním prostředí existenčně závislá.

Podle procentuálního zastoupení lesa, zemědělských pozemků a vodních ploch se honitby dělí na polní, lesní, smíšené a vodní.

Podle vlastnických vztahů na:

- honitby vlastní, které mohou být obhospodařovány v režii nebo pronajímány

- honitby společenství, které jsou tvořeny z více pozemků vícero vlastníků, tvořících honební společenstvo a jsou zpravidla pronajímány mysliveckým společenstvem

Základním předpokladem úspěšného chovu zvěře je určit kvalitu honitby pro jednotlivé druhy užitečné zvěře a stanovit jejich početní stavy, aby odpovídaly ekologickým a celospolečenským podmínkám. Na základě těchto zjištění se provede tzv. klasifikace honitby čili zařazení honitby do jakostních tříd, a to zvláště pro zvěř drobnou (zajíc, bažant) a spárkatou (zvěř mufloní, srnčí, daňčí, jelení a černá).

Klasifikačním ukazatelem pro polní a smíšené honitby je jejich příslušnost do výrobní zemědělské oblasti nebo podoblasti, která je stanovena s přihlédnutím na podmínky výškové, půdní, klimatické a ekonomické.⁹

Pro lesní honitby je ukazatelem celková charakteristika lesů. Zde mají velký význam políčka pro zvěř. Obory se do jakostních tříd nezahrnují.

Úživnost honitby je množství dosažitelné potravy, jejímž spotřebáním zvěř nepůsobí škody na zemědělské a lesní výrobě. V honitbě je třeba zabezpečovat a udržovat také vodní zdroje. Na vhodných místech se zakládají rybníčky, zřizují napajedla a upravují studánky a kaliště.

Speciální honitby jsou bažantnice a obory. Jsou to účelově zařízené honitby, které slouží v prvním případě k intenzivnímu chovu bažantů a ve druhém případě pak k chovu spárkaté (jeleni, daňci, mufloni...) zvěře. Obory slouží především pro chov jednoho (např. bílí jeleni v Žehušicích u Čáslavi) nebo více druhů zvěře spárkaté. U nich není zákonem stanovena minimální výměra, musí však být dokonale a trvale oploceny.

4.2. PÉČE O ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ZVĚŘE V POLNÍCH HONITBÁCH

Před tzv. socializací zemědělství byla biodiverzita naší agrární krajiny mnohem větší než dnes. Na malých políčkách se střídaly různé druhy kultur, mezi nimiž byly meze s divoce rostoucími bylinami charakteru ekotonů, což vyhovovalo zejména koroptvím a bažantům. Ekoton je specifický ekosystém na rozhraní dvou nebo více společenstev. Někdy též definován jako samostatné tzv. přechodové nebo okrajové

---

⁹*Myslivost: [kolektiv autorů]. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1966. s. 167.*

společenstvo. Vyznačuje se vysokou biodiverzitou, neboť se v nich vyskytuje jak směsice druhů z přilehlých společenstev, tak navíc i organismy přímo vázané na daný ekoton (křovinaté pásy, nesečené okraje na rozhraní luk a lesů...). Po vzniku velkoplošného zemědělství a rozorání mezí se vytvořily velké hony monokultur a výrazně poklesla biodiverzita. To způsobilo hluboký pokles stavu koroptví, zatímco zajíci a bažanti snášeli tyto negativní ekologické změny poměrně dobře a spárkatá, zejména polní srnčí zvěř, z těchto změn profitovala, neboť takto změněná agrární krajina jim poskytla více klidu, obživy a krytových příležitostí. Chemizace a mechanizace zemědělství způsobila další významný pokles biodiverzity. Moderní výkonná mechanizace usmrcovala každoročně obrovské množství zvěře, zejména mláďat a násad. Postupně se začaly snižovat stavy polních druhů zvěře. Také ekologicky velice škodlivé zemědělské výrobní postupy (letecké rozprašování pesticidů, používání herbicidů, insekticidů, vysoké dávky dusíkatých hnojiv, odpady z velkochovů hospodářských zvířat, vypalování strnišť aj.) poškodily všechny polní druhy zvěře. Mnoho zvěře také hyne při trávení hrabošů, pokud se otrava nekládá přímo do jejich nor, ale jen se volně rozsypává po polích.

Je samozřejmé, že zlepšení životního prostředí polní zvěře závisí především na pochopení vlastníků a uživatelů polních pozemků. Proto musí myslivci, příp. uživatelé honiteb s nimi úzce spolupracovat a projevovat náležitou iniciativu. Ze strany uživatelů honiteb je třeba zmapovat ekologickou situaci v honitbě (především dosud existující remízky, aleje, břehové a travní porosty) a zjistit, které z nich je třeba revitalizovat – dosadit stromy, keře, vyhledávat nové lokality pro myslivecké účely, políčka pro zvěř, zjistit majitele či uživatele pozemků, dohodnout se na mechanizovaném obdělávání políček. Se zemědělci domluvit opatření na postupnou ekologizaci rostlinné výroby.

Ze strany vlastníků a uživatelů zemědělských pozemků je třeba používat výrobní postupy šetrnější k přírodě a půdě, nepěstovat stejné druhy plodin na větším počtu sousedních pozemků, zachovat a tedy nevypalovat strniště, neznečišťovat životní prostředí tekutými chlévskými odpady. Políčka pro zvěř jsou důležitá i v agrární krajině, neboť v ní plní význam trofické a topické funkce. Je důležité, aby se na nich nepěstovaly monokultury, ale směsi, jejichž druhové složení závisí zejména na tom, které zvěři jsou určeny.¹⁰

---

¹⁰*Myslivost: [kolektiv autorů]*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1966. s. 167.

4.3. PÉČE O ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ VODNÍCH DRUHŮ ZVĚŘE

Odvodňováním a drenážováním zamokřených ploch v agrární krajině, vysoušením mokřadů, močálů a mrtvých ramen, podchytáváním pramenů a zmenšováním přítoků až zánikem vodních toků či jejich regulací se životní prostředí na vodu vázaných druhů zvěře podstatně zmenšilo. Budování vodních nádrží a rybníků je sice určitou náhradou, ale kvalita těchto biotopů je pro vodní druhy zvěře zpravidla horší. Kromě toho mnohé vodní toky jsou silně znečištěny a mají sníženou biodiverzitu, často s nedostatkem břehových porostů, popř. jsou úplně denaturalizovány zástavbou (zničení přírodního charakteru). V agrární krajině se u malých toků často orá půda až po břeh namísto toho, aby se tam nechal pás pro divoce rostoucí byliny, trávy a dřeviny. Velkým problémem je, že okolí vod bývá nadměrně rušeno rekreanty a rybáři.

Ke zmírnění těchto negativních vlivů ve prospěch vodních druhů zvěře je třeba konzultovat tuto problematiku s vlastníky a uživateli vod, tedy zejména se správci toků a s organizacemi Českého rybářského svazu a podle potřeby i s příslušnými organizacemi lesního či zemědělského hospodářství, s orgány ochrany přírody atd., a dohodnout se s nimi na spolupráci. Mimo zmírnění uvedených negativ je třeba zlepšit hnízdní možnosti vodní pernaté zvěře např. i tak, že se na lokalitě rozmístí umělá hnízda, v době hnízdění se tam nebude kosit tráva ani rákosí, vysadí se vodní rostliny a dřeviny, např. vrby. Je možné vybudovat, kde je to třeba, malé umělé vodní nádržky, které nebudou sloužit jen divokým kachnám, ale stanou se místem pro život pro mnoho dalších živočichů, obratlovců i bezobratlých, stejně jako pro divoce rostoucí rostliny a tedy i významným příspěvkem ke zvýšení biodiverzity.

4.4. PÉČE O ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ZVĚŘE V LESNÍCH HONITBÁCH

Životní prostředí v lese žijících druhů zvěře zůstalo zatím sice poměrně zachovalé, ale už i v něm se projevují mnohé negativní vlivy způsobené člověkem a civilizací obecně. Už dávno se začaly lesy neúměrně těžít zvláště v nížinách a v okolí vodních toků, které dříve znamenaly útočiště pro mnohé druhy zvěře, zejména v nepříznivých ročních obdobích.

Životní podmínky lesních druhů zvěře obzvláště nepříznivě ovlivňuje:

- intenzifikace lesního hospodářství. Už dávno se u nás začaly zakládat ekonomicky velice efektivní smrkové monokultury s velmi malými potravními příležitostmi pro zvěř, často spojené s velkými holosečemi a umělými způsoby lesních obnov. Tím vznikl velký nesoulad mezi topickými a trofickými podmínkami pro život zvěře. Zvěř sice měla ve velkých houštinách výborné podmínky k odpočinku a ochranu před zneklidňováním a nepřízní počasí, ale zato jen málo potravy, takže začala na těchto porostech působit velké škody
- silně frekventované státní silnice narušují migrační tahy zvěře a zároveň se zde setkáváme s častými kolizemi motorových vozidel se zvěří
- husté sítě cest a svážnic, jimiž se zpřístupnila i nejdlejší horská zákoutí. Zásoby dřeva se pak vytěžily i na dříve nepřístupných místech, čímž se zhoršily podmínky např. pro tetřevy. Hospodářsky málo efektivní, ale pro zvěř vysoce úživné nízkokmenné výmladkové lesy (pařeziny) se začaly převádět na hospodářské lesy vysokokmenné
- horské louky a pastviny se přestaly vypásat, postupně začaly planět a zarůstat dřevním náletem, čímž klesla kvantita i kvalita potravních příležitostí zvěře
- potravu zvěře významně snižuje i nadměrný sběr lesních plodů a vysoká návštěvnost lesů

Ke zmírnění těchto negativních vlivů ve prospěch lesních druhů zvěře je snaha o optimalizaci v soužití lesa a zvěře. Např. vysazováním plodonosných dřevin (dub cer, jírovec maďal, pláňata, jeřáb) u polních a lesních cest a při lesních okrajích, ošetřovat lesní loučky a pastviny a zabránit jejich zplanění, zakládat a řádně obhospodařovat políčka pro zvěř v lesích, starat se o vodu pro zvěř, o kaliště pro divočáky, chovat zvěř pouze v takovém početním stavu a v takovém druhovém složení, které odpovídá normovaným kmenovým stavům stanoveným na základě bonitace honitby.

Vývoj zvěře, její množství, musí být cílevědomě usměrňováno; to znamená, že zvěř se v jejím přírodním prostředí, kde žije, záměrně chová, regulují se její početní stavy, stará se o její kvalitu, pečuje se o ni v době nouze a chrání se před škodlivou činností člověka, počasím, škůdci a nemocemi, tedy před nepříznivými vlivy. Tato činnost se nazývá mysliveckou péčí o zvěř, která je realizována prostřednictvím vlastníků honiteb, které mají v režii, nebo prostřednictvím mysliveckých sdružení, jež honitby pronajímají.

Otázky k textu a úkoly pro samostudium:

- Zvěřní loučky a políčka
- Kryty pro zvěř
- Vypracujte přehled výrobních zemědělských postupů šetrnějších k přírodě a k půdě
- Co je honitba, obora, bažantnice?
- Kdo je držitel honitby a kdo uživatel honitby, jejich povinnosti?
- Jakými dalšími způsoby mohou uživatelé honiteb ochraňovat životní prostředí zvěře v polních honitbách?

5. PŘIKRMOVÁNÍ ZVĚŘE

Správné příkrmování zvěře má mnohé významné pozitivní vlivy na zvěř a celý ekosystém. Zlepší se jí kondice a zdravotní stav zvěře, sníží se zvěři působené škody a zvýší se i její trofejová hodnota. Rozhodující je kdy, kde, jak, čím a v jakém množství se bude příkrmovat.

- Zvěř je třeba příkrmovat tehdy, když má nedostatek přirozené potravy
- spárkatou zvěř zejména v zimě a drobnou zvěř nejen v zimě, ale je-li to třeba i v létě (na podzim), aby se snížil její tzv. požňový šok. Spárkatou zvěř v oborách se doporučuje příkrmovat celoročně
- zvěř se příkrmuje zásadně na místech, na nichž tradičně zimuje, tzn. na závětrném místě, daleko od frekventovaných cest. Zvěř má mít na krmelišti dobrý rozhled, aby se nemusela obávat překvapení od predátorů (nebo člověka). Nemá být vzdáleno příliš od vody a nikdy nesmí být v blízkosti takových porostů, v nichž by zvěř mohla působit zvýšené škody, využívajíc je jako čekárny“.
- zvěři se nikdy nepředkládá zdravotně závadná krmiva, např. nahnilá, plesnivá nebo ošetřená pesticidy
- hlavními živinami jsou bílkoviny, sacharidy a tuky. Samozřejmě krmiva musí obsahovat i minerály, zejména sůl, vápník a fosfor, ale i stopové prvky a vitamíny

Krmiva se dělí na objemová, jadrná a dužnatá.

Zvěři se nejčastěji předkládají suchá *objemová* krmiva, zejména luční nebo jeteli nové (vojtěškové) seno. V myslivosti se z objemových krmiv často propaguje i letnina, což jsou usušené letorosty (nejnovější přírůstky stromů a keřů) listnatých dřevin, maliní apod., odřezané začátkem léta.

Jadrná krmiva (zrní, kukuřice, kaštiny, žaludy, sušené šípky, jeřabiny, bukvice aj. plody, které se dají získat přímo z přírody) předkládáme zvěři jen úsporně (jsou poměrně drahá). Zrní, včetně kukuřice, se nepodává celé, protože ho zvěř nestráví. Nejvhodnější je předkládat zrno drcené, popř. nahrubo sešrotované nebo rozmačkané. Celozrnná krmiva se předkládají pouze ptákům. Pro zvěř jsou velmi vhodná i granulovaná krmiva složená nejen z jadrných krmiv, ale i z nařezaného sena nebo slámy. Nevhodné však jsou granule složené jen z jemně mletých krmiv, bez větších částic.

Dužnatá krmiva se u nás zatím předkládají zvěři v nedostatečném množství, přestože mohou pozitivně ovlivňovat i snižování škod, které zvěř v lese působí. Obsahují totiž větší množství vody, kterou pak zvěř nemusí získávat z pupenů anebo z kůry stromů. Nejčastěji se zvěři předkládá cukrová nebo krmná řepa, brambory, ovoce např. jablka, ovocné výlisky (zejména jablečné), zeleninový odpad (pouze zdravotně neškodný) a siláž (travní, jetelotravní, kukuřičnou apod.). Zvěři se samozřejmě přidává i sůl a další minerální látky formou lizů nebo kusové soli.

5.1. ZAŘÍZENÍ K PŘIKRMOVÁNÍ ZVĚŘE

Zmíněné zařízení se nazývá krmeliště. Krmelec je zařízení na krmelišti, v němž je předkládáno krmivo pro zvěř. Krmelce se dělí:

- podle druhu zvěře, pro něž jsou určeny (krmelce pro srnčí zvěř, pro velkou přežvýkavou zvěř žijící v tlupách, pro zajíce a králíky, pro bažanty, pro koroptve, pro divoké kachny)
- podle druhů krmiv, která budou předkládána (krmelce na suchá objemová krmiva, na jadrná krmiva včetně kombinací obou, na dužnatá krmiva a zvl. na siláž)

- podle funkčnosti na samoobslužné (obvykle samospádové, na pravidelně denně doplňované, na dávkovací, u nichž zvíř musí vynaložit určitý čas a námahu, aby se ke krmivu dostala
- podle umístění na stabilní (větší) a přenosné (menší)

Krmelce na suchá objemová krmiva jsou např. jesle se stříškou (vhodné pro srnčí zvíř), velké seníky s žebřinami (vhodné pro velké přežvýkavce žijící v tlupách) a s posuvnou samospádovou střechou, tzv. oborohy. Pod žebřinami má být korýtka. Střecha musí na všechny strany daleko přesahovat žebřiny (jesle) i korýtka. Krmeleček pro zajíce může být podobný jako pro zvíř srnčí, pouze v přiměřeně menších rozměrech. Přežvýkavá zvíř s oblibou bere i seno z kupek nakupených přímo na pokosené louce.¹¹

Nejjednoduššími krmelci na jadrná krmiva jsou korýtka pod žebřinami krmelců na seno. Častá jsou i samostatně stojící menší korýtka na kůlech, s pevnými nebo výklopnými stříškami (aby se ke krmivu mohli dostat i jeleni s většími parohy). Bažantí zásyp je zařízení na kůlech, s pultovou střechou sniženou proti směru převládajících větrů, kam se nasypávají plevy a zrní. Krmelce pro divoké kachny jsou v podstatě vory, které plavou na hladině. Jsou přivázány ke kúlům tak, aby mohly s pohybem vodní hladiny stoupat či klesat.

Krmelce na dužnatá krmiva byly dříve obvyklé jako krmné stoly, na něž však bylo nutno denně předkládat okopaniny z krechtů či siláže ze silážních jam. Nyní se siláž obvykle předkládá samoobslužným způsobem buď v sudech anebo ve speciálních krmelcích.

Slanisko je místo, na němž je postaven solník (liz) se solí pro zvíř, ale je to také místo se slanou půdou, kterou zvíř vyhledává. Lizy mohou být korýtkové, pařezové, sloupovité aj. Do lizů se nabíjí sůl smíchaná s jíllem a s minerální krmnou směsí, aby zvíři nechyběly ani minerální látky potřebné ke stavbě kostry a paroží. Zvíři můžeme podávat i kusovou, tzv. kamennou sůl, např. v korýtkách umístěných u krmelců.¹²

¹¹*Myslivosť: [kolektiv autorů]. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1966. s. 167.*

¹²*Tamtéž, s. 167.*

Otázky k textu a úkoly pro samostudium:

- Druhy krmiv pro zvěř
- Zařízení k příkrmování srstnaté zvěře
- Zařízení k příkrmování pernaté zvěře

6. ŠKODY PŮSOBENÉ ZVĚŘÍ

Zvěř je přirozenou součástí lesních biocenóz (společenstev, souborů populací všech druhů rostlin, živočichů, hub a mikroorganismů, které žijí v určitém biotopu – místě, kde se společenstvo nachází). V lesích přírodních bylo její druhové a početní zastoupení ustálené. Zavedením hospodářských lesů se situace změnila (hospodářský les je určitým protipólem přirozeného, nebo-li původního lesa, jeho hlavní funkcí je produkce dřeva). Tyto lesy mají značně ochuzenou biocenózu. Změnilo se druhové i početní složení zvěře a ta se stala někdy škodlivým činitelem. Poškozuje dřeviny několikerým způsobem.

6.1. DRUHY ŠKOD

Škody působené zvěří jsou vážným problémem a ekonomickou zátěží myslivosti. Dělíme je na:

- ✓ škody působené na lese
- ✓ škody působené v rostlinné a živočišné zemědělské výrobě
- ✓ škody působené na pozemních stavbách

Škody působené na lese dělíme na:

- škody vznikající *okusem* letorostů (přírůstků), z nichž nejhorší je okus terminálních (nových) výhonků, zejména na jehličnanech. Okus malých stromků v přirozené obnově (obnova se uskutečňuje nalétnutím nebo opadem semen), jichž bývá většinou mnoho, je méně významný než okus v obnově umělé (umělá obnova je výsledkem činnosti člověka, uskutečňuje se výsevem semen nebo sadbou sazenic lesních dřevin), kde je stromků podstatně méně.
- Škody působené *ohryzem* kůry vznikají v zimě, kdy pod kůrou stromů neproudí míza a zvěř může jediným skousnutím odhryznout pouze malý kus kůry; v době

velké nouze ohryzává zvěř i kořenové náběhy (to jsou žebrované útvary vystupující nad půdu a vyztužující přízemní část kmene).

- Škody působené *loupáním* kůry vznikají ve vegetačním období, v době proudící mízy a zvěř jediným skousnutím a trhnutím hlavou sloupne najednou velký kus kůry; tyto rány jsou nebezpečné, neboť do nich mohou vniknout různí škůdci, zejména houby, které časem mohou dřevo silně znehodnotit „hnilobou“.
- Škody způsobené *vytloukáním paroží* mohou být značné, zejména na mladých jehličnanech
- Škody vznikající *ohlodáváním kůry* působí zajíci, králíci, ale i jiní hlodavci
- Škody vznikající *kácením celých stromů*, které působí bobři
- Škody vznikající *vyštipováním pupenů*, které působí někteří ptáci a drobní savci. Toto poškození působí i srnčí zvěř, a to v době, kdy se stahuje do lesů po sklizni obilovin.
- Škody vznikající *vyrýváním semen a sazenic* působí černá zvěř při umělé obnově lesa

Škody v rostlinné výrobě dělíme na:

- škody vznikající na dozrávajících a zralých plodinách přímou konzumací, ale i poválením plodin, jejich polámaním (kukuřice), vyrýváním a vyhrabáváním (brambory), které jsou způsobeny zvěří spárkatou, ale také medvědy, jezevci a pernatou zvěří (holubi, hrdličky, bažanti).
- škody vznikající spásáním zelené rostlinné hmoty (trvalých travních porostů, obilovin atd.), které jsou způsobeny spárkatou zvěří, divokými králíky poblíž jejich nor, divokými husami a na zahradách i ptáky (např. na klíčící zelenině).
- škody na osevech vznikající např. vyrýváním zaoraných zbytků z předchozí úrody (černá zvěř), rozrýváním, vyhrabáváním, vyzobáváním nebo spásáním klíčících rostlin, např. kukuřice (černá zvěř, bažanti aj.).
- škody vznikající rozrýváním trvalých travních porostů (např. hledají-li divočáci potravu bohatou na bílkoviny, třeba myši či různé larvy)
- škody způsobené na dozrávajícím ovoci (různá pernatá zvěř, ale i medvěd, který často láme i větve)

Škody v živočišné výrobě mohou vznikat:

- na hospodářských zvířatech, které (zejména na ovcích) způsobují medvěd, vlk a rys a na drůbeži i liška, kuna a tchoř
- na včelstvech (medvěd)
- na rybách v rybnících (vydra, volavka, kormorán aj.)

Škody na různých náspech a pozemních stavbách působí vyhrabáváním nor ondatry a bobří, což je nebezpečné zvláště na vodních dílech.

6.2. OCHRANA PROTI ŠKODÁM PŮSOBENÝM ZVĚŘÍ

Ochrana lesů se poškozováním lesa zvěří musí soustavně zabývat a má k tomu své obranné a ochranné způsoby. Tato činnost by však nebyla účinná, kdyby se na omezování poškozování lesů zvěří nepodílela i myslivost. Dřeviny se před zvěří chrání v několika směrech, jde o tzv. integrovanou ochranu, což je kombinace mysliveckého hospodaření, biologické, mechanické a chemické ochrany (včetně plašení), při zachování žádoucí biodiverzity.

Myslivecké hospodaření má dva základní okruhy činnosti: úpravu druhového a početního stavu zvěře a chov zvěře. Jedním ze základních úkolů mysliveckého hospodaření je stanovit a udržovat únosné stavy jednotlivých druhů zvěře. Chov zvěře je dobře propracován, a kdyby se důsledně uplatňoval, přispělo by to významně ke snížení poškozování, které zvěř na dřevinách působí. Chov zvěře patří do náplně myslivosti a odpovědni jsou za něj myslivečtí hospodáři.

Možnost snížení škod zvěří lesnickým hospodařením:

Jedním ze znaků hospodaření v lesích je dlouhodobost. Jakákoliv změna ve složení porostů se tak nemůže odehrát dříve než v horizontu několika desítek let, s výjimkou rozsáhlých katastrof. K tomuto faktoru je třeba přihlídnout při hledání cest, jak omezit škody zvěří. K největším škodám dochází na atraktivních dřevinách, jako jsou jedle, javory, jasany, jilmy aj. Nelze jít jednoduchou cestou, že tyto druhy se nebudou v lesích pěstovat, protože jejich zastoupení v porostech je důležité pro stabilitu lesů. Tam, kde jsou pěstovány je proto třeba počítat se zvýšeným tlakem zvěře, který je možný omezit ochranou, ale také navýšením množství vysazovaných sazenic.¹³

---

¹³*Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek).* Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 255.

Další možností je podpora přirozené obnovy lesů před umělým zalesňováním. Stromky z náletu jsou přirozeně odolnější, než ty ze školky a tak je jejich poškozování výrazně menší. V přirozené obnově je počet stromků na 1 ha daleko vyšší než při umělém zalesňování.

Významná je i péče o paseky, které představují nejvýznamnější zdroje potravy. Na potravní nabídku má vliv i způsob vyžínání, které by mělo zachovat dřeviny z náletu, které poskytují zvěři značné množství dodatečné potravy, zejména v zimním kritickém období.

Biologická ochrana lesních porostů před škodami zvěří:

- v honitbě se budou chovat pouze únosné stavy zvěře v optimální věkové a sociální struktuře
- zvěř nebude nadměrně stresována výkonem práva myslivosti, nýbrž chráněna před zneklidňováním návštěvníky honitby
- v lesní honitbě bude mít zvěř k dispozici dostatek louček, políček, okusových a plodonosných dřevin

Mechanická ochrana je soustava opatření bránících zvěři v přístupu k dřevinám nebo jejich částem.

- Hromadná - jedná se o dřevěné či drátěné oplocenky. Ohrožená plocha je chráněna po celém obvodu oplocením.
- Individuální - různými zábranami jsou chráněny jednotlivé stromy před poškozením zvěří.

Chemická ochrana se uskutečňuje:

- individuální ochrana mladých stromků pomocí nátěrů či postřiků dřevin vhodným repelentem proti okusu a ohryzu, které jsou pro zvěř čichově, chuťově nebo zřakově odpudivé
- celoplošná ochrana porostů proti zvěři pomocí zavětřovadel. Repelenty jsou vyráběny jako nátěrové pasty nebo vodou mísitelné suspenzní i kapalné koncentráty. Nátěrové pasty se nanášejí kartáčem na terminální výhony mladých stromků, přípravky ředitelné vodou se nanášejí postřikem.

Plašení je vhodné při zahánění ptáků z ovocných sadů, vinohradů, rybníků atd., což dělává hlídač při obchůzce. Lze použít též plašení zvukové (akustické), např. pomocí nahraných výstražných hlasů, plašení vizuální (optické) např. instalováním různých atrap dravců, anebo je možno plašit ptáky i cvičenými dravci za pomoci sokolníků. Zahánět velké šelmy lze pomocí dobře vycvičených, velkých a ostrých hlídacích psů.¹⁴

Otázky k textu a úkoly pro samostudium:

- Opatření k zábraně škod působených zvěří
- Náhrada škod působených zvěří
- Jaké škody způsobené zvěří se nehradí?
- Náhrada škod způsobených na zvěři
- Ochrana lesa před poškozením zvěří

7. LOVECTVÍ

Historie lidského rodu je historií obhospodařování přírodních zdrojů. Mezi dary, které lidem příroda poskytovala, měla vždy určité výsadní postavení volně žijící zvěř. Dávala člověku především velmi hodnotný zdroj živočišných bílkovin tvořících důležitou součást jeho výživy. Díky svým smyslům, pohotovosti a rychlosti však nikdy nebyla snadnou kořistí. Po mnoho tisíciletí tak byl člověk nucen vyvíjet a zdokonalovat důležitý nástroj k jejímu získání. Tím nástrojem byl a je lov. Spolu se svými nositeli i jejich civilizačním vývojem prodělal celou řadu dramatických změn, podléhal tlakům dobovým, sociálním, legislativním i módním. Jeho momentální forma a funkce byla vždy plně závislá na stupni rozvoje lidské společnosti.

Každý, kdo loví zvěř, musí mít lovecký lístek, povolenku k lovu, potvrzení o povinném pojištění, zbrojní průkaz a průkaz zbraně.¹⁵

Lovecký lístek vydává místně příslušný orgán státní správy na základě prokázání obecné a zvláštní způsobilosti. Lovecký lístek může být vydán pouze fyzické osobě:

---

¹⁴Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek). Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 256 – 260.

¹⁵Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek). Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 419.

- starší 16 let
- způsobilé k právním úkonům
- bezúhonné (dokladuje se výpisem z rejstříku trestů)
- která má uzavřené pojištění vyžadované tímto zákonem
- která složila některou zkoušku z myslivosti (pro uchazeče o lovecký lístek, pro myslivecké hospodáře, vyšší odbornou mysliveckou zkoušku) nebo složila zkoušku na vysoké škole, kde se vyučuje myslivost nebo absolvovala střední nebo vyšší odbornou školu, kde je myslivost povinným vyučovacím předmětem.

Druhy loveckých lístků:

- lovecký lístek pro české občany je vydán
  - a) na dobu neurčitou
  - b) na dobu jednoho roku
  - c) lovecký lístek pro žáky a posluchače odborných škol na dobu jednoho roku
- lovecký lístek pro cizince
  - a) denní
  - b) týdenní
  - c) měsíční
  - d) roční

Povolenku k lovu vydává uživatel honitby. V povolenke k lovu musí být uvedena její platnost, název honitby a její uživatel, jméno a bydliště osoby, které je vydáno, počet druhů zvěře, které může ulovit.

Povinné pojištění je pojištění odpovědnosti. Každý, kdo vykonává myslivost (a má lovecký lístek), musí mít uzavřeno toto pojištění po celou dobu platnosti loveckého lístku.

Zbrojní průkaz je veřejná listina, která fyzickou osobu opravňuje k nabytí vlastnictví a držení zbraně nebo střeliva. Zbrojní průkaz se rozlišuje podle účelu užívání zbraně nebo střeliva a podle rozsahu oprávnění do skupin:

- a) ke sběratelským účelům
- b) ke sportovním účelům
- c) k loveckým účelům

- d) k výkonu zaměstnání nebo povolání
- e) k ochraně života, zdraví nebo majetku
- f) k provádění pyrotechnického průzkumu

Zbrojní průkaz vydává příslušný útvar policie na základě žádosti podané fyzickou osobou. Jde-li o žádost o vydání zbrojního průkazu skupiny c), je žadatel povinen předložit platný lovecký lístek.

Příslušný útvar policie vydá zbrojní průkaz fyzické osobě, která splňuje tyto podmínky:

- má místo pobytu na území ČR
- dosáhla předepsaného věku (k loveckým účelům pro studenty lesnické školy od 16 let)
- je způsobilá k právním úkonům
- je zdravotně způsobilá
- je odborně způsobilá
- je bezúhonná
- je spolehlivá (podle § 23 zákona 119 o střelných zbraních a střelivu)

7.1. LOV ZVĚŘE – OBECNÉ ZÁSADY

Lov zvěře jako součást výkonu práva myslivosti úzce souvisí s chovem i ochranou zvěře a také se zájmy ochrany přírody. Je to záměrná hospodářská činnost a výsledek lovu je výsledkem péče o zvěř a jejího chovu. Podle druhu zvěře, ročního období, denní doby, terénu, zkušeností a počtu střelců volíme některý ze způsobů lovu; předem je však nutné uvážit chovatelské zájmy a všechna zákonná omezení lovu.

Zvěř lze lovit různými způsoby. Buď odstřelem – loveckou puškou (nejčastěji), nebo odchyt (živou), případně lapáním (predátory) či do pastí, které zvěř také zabíjí (např. ondatry), a nebo je také chytána pomocí cvičených dravců (sokolnictví). V některých zemích je povoleno lovit zvěř i pomocí luků či kuší anebo i střelbou z předovek (palné zbraně na černý prach, nabíjené přes ústí hlavně).

Při lovu zvěře je nutno respektovat nejdůležitější biologické zásady, mezi něž patří:

- lovit zvěř pouze v takovém množství, aby se regulací jejich stavů neohrozilo její přežití a trvale udržitelné obhospodařování včetně mysliveckého využívání populací
- lovit takové množství zvěře, aby zůstaly zachovány stavy, které nepřesáhnou úroveň únosnou z hledisek trofické a topické kapacity životního prostředí zvěře, včetně oprávněných (zejména ekonomických) zájmů lidské společnosti
- kriticky ohrožené druhy buď nelovit vůbec, anebo pouze ve zcela mimořádných a odůvodněných případech
- lov nesmí ohrozit zachování biodiverzity naší fauny
- žádný druh se nesmí lovit v době odchovu mláďat, tedy v době, kdy jsou mláďata odkázána na svoji matku. Z téhož důvodu není přípustný ani lov pernaté zvěře v době hnízdění
- existuje-li zájem rozšiřovat areál příslušného druhu zvěře, nesmí se lovit při jeho okraji
- lov zvěře nesmí narušit správnou sociální, tedy věkovou a sexuální strukturu populace
- lov zvěře musí být selektivní, což znamená, že z populace je třeba vyřadit všechno přebytečné, popřípadě až škodlivé, především všechny nemocné, přestárlé, poraněné a abnormální jedince, ale také jedince nejmladší, pokud je jich více, než je potřebné pro obnovu populace.

Při lovu zvěře je třeba zvažovat i některá ekonomická hlediska, např.:

- nelovit zvěř v období, kdy má nekvalitní zvěřinu (např. kňoury v době chrutí)
- kožešinovou zvěř lovit nejintenzivněji v době, kdy má nejkvalitnější kožešinu
- pokud je odchyt živé zvěře ekonomicky výhodnější, dává se mu přednost před odstřelem
- lovit tzv. těžištním způsobem, což znamená soustředit lov do lokalit, na nichž zvěř působí nebo může působit škody, a maximálně jej omezit v místech, kde toto nebezpečí nehrozí
- odstřelem lovit zvěř tak, aby zásah poškodil co v nejmenší míře zvěřinu

Při lovu zvěře se musí respektovat i základní požadavky myslivecké etiky a humánnosti, zejména:

- nepůsobit zvěři zbytečnou bolest a utrpení

- chovat se k ní při lovu „sportovně“, což znamená, že i ona musí mít určitou šanci; proto zvěř nelovíme zakázanými způsoby (např. v noci pomocí umělých světel nebo v období nouze na krmelištích)
- vzdát ulovené zvěři příslušnou úctu ve smyslu dodržování tradičních mysliveckých zvyklostí

7.2. ZPŮSOB LOVU

Hlavní způsoby lovu:

- o lov osamělý, individuální (čekaná, šoulačka, slídění, lovy lestné, lov na obnově) může být prováděn jedním střelcem, kterého může provázet lovecký průvodce. *Čekaná* je způsob lovu, při kterém myslivec vyhledává vhodné stanoviště, kde čeká, až se mu zvěř objeví. Používá se při lovu zvěře spárkaté. Na čekanou se chodí nejčastěji ráno a večer, i když na srnčí zvěř je možné čekat i ve dne. *Šoulačka* je častým způsobem lovu zvěře spárkaté. Myslivec se tiše a opatrně pohybuje honitbou (šoulá). Snaží se zvěř najít, přiblížit se k ní a potom ji ulovit. Šoulá se obvykle pěšky, ale lze použít povoz nebo saně. Provádět „šoulačku“ autem je přísně zakázáno. *Slídění* je lov zvěře v houštinách nebo v rákosí za pomoci psa, přičemž myslivec střídavě popochází a předstupuje. *Lov vábením* (lov lestný) je způsob lovu prováděný při šoulačce (je možný i na čekané) při jelení a srnčí říji. Jelen se vábí napodobováním troubení slabšího říjícího jelena. Jelen se zpravidla na vábení jen ozývá, což myslivci umožňuje dostat se k němu podle hlasu. Srnci se v říji vábí napodobováním pískání říjných srn. *Lov na obnově* (na čerstvě napadeném sněhu). Uplatňuje se především při lovu zvěře černé, kdy se tato zvěř stopuje až do houštiny, kde zalehla.
- o lovu společného (ploužení, naháňky, nadháňky, nátlačky, kruhové leče) se účastní více lovců, honců a psů, označuje jako hon a má svou pevnou organizaci. Společný lov řídí vedoucí (myslivecký hospodář nebo majitel honitby). Lovečtí pomocníci jsou honci, psovodi, někdy také nosiči nábojů, nabíječi, trubači, závodčí a další myslivecký personál.

Ploužení je způsob lovu na zajíce, bažanty a koroptve, při němž střelci a honci postupují v jedné linii a střílejí na zvěř, která před nimi vyběhne nebo vyletí.

Naháňka - střelci stojí na určených stanovištích a honci zvěř na střelce nahánějí. Na vodních plochách s rozsáhlými porosty vodních rostlin se může uskutečnit i na člunech poháněných vesly.¹⁶

Nadháňka – při nadháňce se místo honců používají nízkonozí psi vycvičení tak, aby se nedali odlákat stopou jiné zvěře.

Při nátláčce malý počet střelců (obvykle do pěti) se postaví na známé přechody zvěře a maximálně tři honci procházejí (nejlépe po stopě zvěře na sněhu) lečí a snaží se vhodným manévrováním a opatrným natlačováním zvěř nasměrovat na čekající lovce.

Kruhová leč je velice efektivní způsob lovu zajíců na poli. Vhodná je ale pouze tam, kde je dostatek zajíců. Provádí se na stejné ploše jedenkrát do roka a maximálně na třech čtvrtinách honitby, aby zbývající část zůstala jako komora zvěře nehoněna.

Zvláštní způsoby lovu se provozují buď individuálně, nebo společně:

- Fretkování je způsob vyhánění divokých králíků z jejich nor pomocí krotké domácí formy tchoře, která je někdy chována jako laboratorní zvíře. Fretka se má pouštět do králičí nory až na podzim, kdy už v ní nejsou mláďata, protože ty by fretka zadávila, sežrala a pak by v noře odpočívala. Králíci se po opuštění nory mohou střílet nebo odchyťávat.
- Norování je vyhánění malé šelmy (obvykle lišky) z nory pomocí normíků (jezevčíků, teriérů). Platí, že k noře se musí dojít potichu a že účastníci lovu se musí rozestavit tak, aby si navzájem nepřekáželi, aby se neohrožovali, aby je liška opouštějící noru neviděla ani nenavětrila. Na lišku se pak střílí, až se od nory dostatečně vzdálí, aby se do ní nemohla opět vrátit.
- Na újedi lze úspěšně lovit nejen lišky, ale i kuny, toulavé psy a jiné šelmy. Újediště je místo, na němž se šelmám vykládá masitá návnada. V jeho blízkosti má myslivec své uzavřené stanoviště. Vnadí-li se pouze rostlinnou potravou,

---

¹⁶*Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek)*. Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 420 – 426.

nemluvíme o újedišti, nýbrž o vnadišti. Na vnadišti se mohou lovit i divoáci, ale lov ostatní spárkaté zvěře je na něm z etických důvodů nepřípustný.

7.3. LOVCKÉ ZBRANĚ

Lovecké střelectví má pro myslivost zásadní význam, vzhledem k tomu, že zvěř je lovena převážně odstřelem.

Lovecká zbraň může být velmi nebezpečná, používá-li se neodborně anebo nezodpovědně, může se s ní ohrozit zdraví a život lidí i zvířat. Proto je nezbytné, aby myslivec dokonale znal a ovládal svoji zbraň, uměl s ní dobře zacházet. Aby věděl, kdy a jakou zbraň, jaké střelivo, jakou loveckou optiku a jaké pomůcky má použít, aby byly jeho lovy úspěšné a bezpečné. Všechny potřebné znalosti a dovednosti si má myslivec osvojit při teoretické a praktické výuce v přípravném mysliveckém kurzu a při cvičných a kontrolních střelbách.

Rozdělení zbraní:

- chladné zbraně
- střelné zbraně
- palné zbraně

Chladné zbraně jsou různé druhy loveckých nožů, dýk a tesáků

Střelné zbraně jsou:

- mechanické (luk, kuše)
- plynové (foukačky, větrovky, plynovky, vzduchovky) mají nízký výkon, proto se k lovu nehodí

Palné zbraně se dělí na:

- lovecké (brokové, kulové, kombinované)
- sportovní (dlouhé kulové a brokové, krátké terčové revolvery a pistole)
- obranné zbraně (jednoranové a samonabíjecí pistole a revolvery)

Z palných zbraní se u nás pro lovecké účely používají pouze dlouhé palné zbraně (pušky), ale v některých státech jsou na dostřelování poraněné zvěře povoleny také krátké palné zbraně (revolvery, pistole).¹⁷

Podle vývrtní hlavě rozeznáváme pušky:

- brokové s hladkým vývrtem
- kulové s drážkovaným vývrtem
- kombinované s brokovou i s kulovou hlavní

Podle počtu hlavní rozeznáváme pušky jednohlavňové až čtyřhlavňové (viz obrázek)

Podle systému uložení hlavní a nabíjení rozeznáváme zbraně:

- s pevně uloženou hlavní; do komory se náboj zasouvá a prázdnou nábojnicí vyhazuje ručně ovládaný mechanismus (např. opakovací kulovnice)
- se sklopnými hlavními (všechny vícehlavňové zbraně)
- samonabíjecí, u nichž se prázdná nábojnice vyhazuje a nová zasouvá do nábojové komory tlakem plynů při výstřelu

Podle ráže dělíme kulové zbraně na:

- malorážky s ráží 5,6mm na náboje s okrajovým zápalem
- kulovničky, které mají také ráži menší než 6 mm, ale mají středový zápal. Jsou vhodné např. na odstřel malých šelem, ale na odstřel spárkaté zvěře se nesmějí používat (malá ráže)
- kulovnice s ráží alespoň 5,6mm a větší jsou určeny zejména k odstřelu spárkaté zvěře. Mají nábojnice delší než 40mm a středový zápal

Zbraně se sklopnými hlavními s podle uložení kohoutku dělí na:

- starší lankasterky s ručně ovládanými kohoutky
- novější hamerlesky se skrytými kohoutky, které se napínají nejčastěji při sklopení hlavní

---

¹⁷*Myslivost: [kolektiv autorů]. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1966. s. 370.*

Ráže brokových zbraní a střely do brokovnic

Ráž brokovnic se odvozuje od počtu stejných kulí ulitých z jedné anglické libry olova (453g), které volně projdou hlavní. To znamená, že čím větší je číslo, tím menší je ráž. V současnosti se nejvíce používají brokové hlavně ráže 12 a 16, méně ráže 20. Nejvíce broků je v náboji ráže 12, proto je také nejúčinnější.

K lovu černé zvěře je možno používat tzv. jednotné střely do brokovnic. S přijatelnou přesností se tímto nábojem dá střílet do 50 m, a to z brokovnic, jejichž hlavně nemají zúžení větší než 0,9 mm.¹⁸

7.4. LOVECKÉ TROFEJE

Lovecká trofej je pro myslivce především trvalou vzpomínkou na zážitek spojený s ulovením zvěře. Pro některé lovce jsou kapitální trofeje také symbolem jejich společenského postavení a solventnosti. Tento vztah, nazývaný též trofejománií, poškozují ale dobré jméno našich myslivců.

Z mysliveckého chovatelského hlediska je trofej dokladem o vitalitě, kondici a konstituci zvěře, o jejím zdravotním stavu, o úrovni myslivecké péče o zvěř. Každý správný myslivec si trofeje váží bez ohledu na to, zda jde o zlatomedailového srnce či srnce slabého v paroží. Nejvýznamnějšími trofejemi jsou parohy a rohy, případně lebky masožravců či kůže velkých šelem, které se hodnotí (bodují) podle přijatých mezinárodních metod CIC (Mezinárodní rada pro myslivost a ochranu zvěře).

Hodnocení trofejí

Bodově se trofeje hodnotí podle metod CIC, které jsou specifické pro všechny trofejové druhy zvěře. V podstatě tyto metody představují body za naměřené hodnoty (např. délky nebo obvody paroží) a body za přírážky a srážky (např. přírážky u paroží jsou za zbarvení, perlení, hroty výsad atd.). Hodnotí se paroží zvěře spárkaté (jelenů, daňků, siků, srnců, losů atd.), rohy zvěře dutorohé (muflonů, kamzíků, zubrů), zbraně kňourů, lebky šelem, kůže medvědů, vlků, rysů a divokých koček. Metodami CIC se hodnotí také trofeje různých druhů exotické zvěře.¹⁹

---

¹⁸*Myslivost: [kolektiv autorů]*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1966. s. 371 - 374.

¹⁹*Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek)*. Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. S. 486 – 487.

Otázky k textu a úkoly pro samostudium

- Povolenska k lovu
- Druhy loveckých lístků
- Získání zbrojního průkazu
- Obecné zásady lovu zvěře
- Zakázané způsoby lovu
- Zvláštní způsoby lovu
- Druhy lovů individuálních a společných
- Vyjmenujte druhy loveckých zbraní a popište jejich použití
- Jaký je rozdíl mezi brokovou a kulovou hlavní?
- Jaké jsou hlavní rozdíly mezi kulovými a brokovými palnými zbraněmi (vývrty hlavní, použití, dostřel apod.)
- Jaká bezpečnostní pravidla zachováváme při honu na drobnou zvěř?
- Co je trofej?
- Co je trofejí při ulovení šelem, jelena lesního, srnce obecného, pernaté zvěře, daňka evropského, muflona, prasete divokého?

8. MYSLIVECKÁ KYNOLOGIE

Kynologie je věda o psech; do myslivecké kynologie jsou zahrnuta ta plemena čistokrevných psů, která se používají při výkonu práva myslivosti. Kynolog je osoba, která se věnuje chovu a výcviku psů.

Lovecký pes slouží ke každodenní práci v honitbě. Při pochůzce upozorňuje myslivce na skrytou zvěř, na zvěř padlou či na přítomnost ukrytého člověka. Zvláštní důležitost má lovecký pes při dohledávání postřelené zvěře při honech a tím se výrazně zvyšuje úlovek zejména u zvěře, která by jinak zůstala nedohledána. Myslivecká etika, zákon o myslivosti, nařizují uživatelům honiteb používat při výkonu práva myslivosti lovecky upotřebitelné psy a to podle velikosti a charakteru honitby, počtu střelců, v neposlední řadě i při dohledávce.²⁰

---

²⁰*Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek).* Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 273.

8.1. PLEMENA LOVECKÝCH PSŮ

Mezinárodní kynologická federace FCI schválila s platností od 1.1.1991 následující rozdělení plemen psů:

- I. Plemena ovčácká a pastevecká
- II. Pinčové, knírači, dogovitá plemena typu mastifa a švýcarští salašníčtí psi
- III. Teriéři
- IV. Jezevčáci
- V. Špicové
- VI. Honiči a barváři
- VII. Ohaři – stavěcí psi
- VIII. Slídičí a retrívři

- IX. Plemena společenská
- X. Chrti

Myslivecká kynologie dělí lovecká plemena na ohaře (stavěcí psi), slídiče, honiče, barváře a norníky, případně přinašeče (retrievery). Zákon o myslivosti vymezuje pojem lovecké upotřebitelnosti. Tento pojem je definován jako prokázání způsobilosti loveckých psů vykonávat činnosti, které je kvalifikují jako lovecky upotřebitelné pro výkon práva myslivosti. Těmito činnostmi se rozumí vyhledání, dohledání a přinesení usmrcené, postřelené nebo jiným způsobem zraněné drobné zvěře, nebo vyhledání a dosledování usmrcené, postřelené nebo jiným způsobem zraněné spárkaté zvěře, nebo prokázání vloh pro práci pod zemí. Lovecká upotřebitelnost se zkouší na zkouškách loveckých psů pro jednotlivá plemena.

Charakteristika plemenných skupin:

Ohaři mají za úkol drobnou zvěř vyhledat, vystavit, na rozkaz ji vytlačit, postřelenou zvěř vyhledat a aportovat. Jsou to všestranní psi vhodní i pro práci na vodě, kteří zvládnou i lehčí dohledání postřelené spárkaté zvěře. Jsou dvě základní skupiny ohařů:

- angličtí – dlouhosrstí (setři) a krátkosrstí (pointr), jejich použití je hlavně na lov drobné zvěře, především pernaté
- kontinentální - dlouhosrstí (německý ohař), hrubosrstí (český fousek, pudlpointer, griffon) a krátkosrstí(výmarský ohař, maďarský ohař). Jejich použití je všestrannější, jsou odolní vůči chladu, těžkému terénu a podobně.

Barváři jsou specialisty na dohledání postřelené spárkaté zvěře. Pokud tato zvěř ještě žije, doléhají (štěkají) na ni a staví ji a zaštěkáváním drží na místě až do příchodu jeho pána (hannoverský barvář, bavorský barvář...)

Slídiči jsou podobni nízkým ohařům, ale zvěř nevystavují (vystavení je podmíněný reflex psa na pach zvěře a ten je spuštěn v okamžiku, kdy koncentrace pachu zvěře dosáhne prahové koncentrace a psa „znehyní“). Tito všestranní psi jsou vhodní pro práci ve smíšených honitbách, v remízcích, na vodě či na poli, větší plemena i k nadhánění černé zvěře. Hodí se i k aportování zvěře drobné (anglický kokršpaněl, německý křepelák...)

Přinašeči jsou cvičeni k aportování zvěře a jsou řazeni k slídičům (labrador retrívr, zlatý retrívr...).

Honiči jsou specializováni na nadhánění divočáků, šelem, ale i zajíců v horských lesních honitbách, jsou použitelní i k dohledání spárkaté zvěře (alpský brakýř jezevčikovitý, basset, dalmatin...).

Normíci se dělí na jezevčíky a teriéry. Jezevčíci jsou výborní při práci na povrchu a k dohledání spárkaté zvěře. Jsou vhodní i při norování lišek (jezevčík drsnosrstý, hladkosrstý, dlouhosrstý...) Teriéři jsou ostří, ale nemají tak dobrý čich jako jezevčíci. Jsou vhodní na tutéž práci jako jezevčíci a naučí se postřelenou drobnou zvěř také aportovat (český teriér, foxteriér, velšteriér...).

8.2. PÉČE O LOVECKÉHO PSA

Lovecký pes může být ustájen venku v psinci, který se skládá z dostatečně velkého výběhu, ve kterém je umístěna bouda přiměřená velikosti psa. Rozměry boudy se volí tak, aby v ní mohl pes pohodlně stát i ležet, a také aby byl schopen ji vyhřát svým tělesným teplem. Nemůže-li se z jakýchkoliv důvodů chovat pes venku, je třeba postarat se o jeho vhodném umístění v bytě. Předpokladem pro umístění psa

v domácnosti je jeho pravidelné venčení a dostatek pohybu. Povinností držitele loveckého psa je péče o jeho zdravotní stav, čistotu těla a výživu. Správná výživa psa musí dbát o 6 nezbytných tělesných systémů:

- kosti a svaly
- životní orgány
- kůže a srst
- zažívání
- zuby a dásně
- mysl a smysly

Výživa psa musí být dostatečná nejen kvantitativně, ale i kvalitativně (obsahem živin, minerálních látek a vitamínů). Mnozí chovatelé dávají přednost komplexní obchodní krmné směsi, protože ji lze snadno koupit. Psovi však lze dávat i různou živočišnou stravu, např. maso a zdravotně nezávadný masový odpad, převařený a doplněný malým množstvím rostlinných složek, nejlépe ve formě dobře promíchané kaše. Pes se krmí z misky, dospělý 1 x denně, nejlépe večer a nesmí mu chybět dostatek vody. Štěňata se krmí zpočátku 4 až 5 x denně a později 2 až 3 x denně. Krmné misky se musí udržovat v čistotě a nezkonsumované zbytky odstraňovat.

Nejzávažnější choroby loveckých psů:

Vzteklina je nejnebezpečnější smrtelná choroba psů. Psi se proti vzteklině očkují. Mimo vztekliny se očkují také proti psince, parvoviróze, nakažlivému zánětu jater i proti leptospiróze.

Psinka postihuje nejčastěji mladé, ale někdy i dospělé psy. Končí úhynem anebo trvalými následky. Podobně se projevuje i nakažlivý zánět jater.

Parvoviróza se projevuje průjmem a nechutenstvím. Při včasném injekčním léčebném zásahu lze psa zachránit, jinak už za 2 až 3 dny uhynie na dehydrataci.

Zánět očních spojivek způsobují cizí předměty v oku, průvan nebo jde o průvodní jev některé infekční nemoci. Pomáhá ošetření oka borovou vodou, oční mastí či kapkami.

Zánět vnějšího zvukovodu způsobuje nejčastěji cizí předmět, ale i voda v uchu. Nemoc se léčí podle pokynů veterináře.

Svrab se musí léčit hned po zjištění podle rady zvěrolékaře. Postihuje zejména norníky.

Klišťata se musí psům ihned po zjištění odstranit. Proti blechám a jiným vnějším parazitům se mohou použít speciální repelentní obojky.

Velmi důležité je *odčervování* psů jako zákrok proti škrkavkám, tasemnicím a jiným parazitickým červům.

8.3. VÝCHOVA A VÝCVIK LOVECKÉHO PSA

Výcviku psa předchází výchova. Výchovou psa rozumíme jeho navykání k čistotě, socializaci - správné reakce na nejrůznější podněty, správné chování k cizím lidem a psům. Základem výchovy je i ovladatelnost psa, aby nebyl svému majiteli a okolí na obtíž. Je třeba si uvědomit, že pes musí postupně psychicky i fyzicky vyspět a tento proces vyžaduje určitý čas. Je nutné respektovat u štěněte jeho potřebu pohybu a odpočinku, která se podle věku liší. V období do půl roku věku dáváme štěněti větší možnost hry a postupně této „hře“ stanovujeme určitá pravidla. Tím pozvolna přecházíme k výcviku.

Dalším základem výchovy psa je jeho zvykání k čistotě. V psinci vyčleníme jedno místo, které vysypeme pilinami či pískem a většinou pes velice záhy pochopí, že se zde může vyvenčit. Je-li pes umístěn v bytě, pak ho po probuzení ihned vezmeme ven, a když se štěně venčí, hodně ho chválíme.

Základem výcviku loveckého psa je jeho poslušnost. Neposlušný a neovladatelný pes může být při lovu nepřekonatelnou zátěží. Je ale třeba rozlišovat, o jaké plemeno loveckého psa jde. Jiná poslušnost je vyžadována u ohaře než u honiče, teriéra, jezevčíka a podobně. Tím je myšleno, že honič, jezevčík nebo teriér v lovecké praxi pracují trochu odlišně než ohaři. Jsou více samostatní a musí se rozhodovat sami, protože bývají často daleko vzdálení od svého vůdce. Ohaře naopak vůdce potřebuje v každém okamžiku jeho práce mít pod kontrolou.²¹

---

²¹*Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek)*. Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 302.

Základy výchovy loveckého psa - shrnutí

- čistotnost: Štěně navykáme ihned po jeho příchodu k nám na pravidelné vyprazdňování venku.
- poslušnost: Zhruba do půl roku věku štěně vychováváme k základní poslušnosti, jako je přivolání, sednutí a lehnutí na povel, vodění na řemeni a podobně. Běžným výcvikem poslušnosti jsou povely „k noze“ nebo „zůstaň“. Dalším stupněm výcviku je odvolání psa od zajímavého předmětu např. kosti. Od půl roku (podle individuální vyspělosti) můžeme pomalu začít s výcvikem
- vodění na řemen: pes musí klidně na nenapnutém řemeni chodit při levé noze pána a na povel „k noze“ musí ihned zaujmout postoj a nesmí se dát ničím odvést

Výcvik loveckých psů:

mezi způsoby výcviku, jež dělíme na všeobecné a speciální, náleží:

- hravý výcvik, vhodný pro mladé psy v domácnosti a také pro bojácné jedince. Ten vyžaduje od cvičitele velkou dávku trpělivosti
- podněcovací či povzbuzovací výcvik, při němž cvičitel kouskem masa či jiné dobroty odměňuje psa za uspokojivé plnění povelů
- donucovací, popř. parforsní výcvik, při němž výkon různých povelů cvičitel podporuje, příp. si jej i vynucuje mechanickým podnětem (např. při povelu „sednout“ tlačí rukou na psí bedra). Parforsní výcvik se nesmí zvrhnout na surové zacházení se psem ani na jeho časté hrubé trestání či dokonce týrání
- kontrastní výcvik, který je vlastně téměř totožný s parforsním
- napodobovací výcvik s využíváním napodobovacího instinktu psa. Při tomto způsobu se např. mladý pes snaží vykonávat stejnou práci jako dobře vycvičený starší pes – pracují-li takto dva psi spolu, jde o sekundování

Při výcviku je potřebná píšťalka, obojek, vodící řemen, příp. další pomůcky ke speciálnímu výcviku psů různých plemen, např. barvářský řemen, kozlík na aportování, obuv na kladení stop nebo obojek s vysílačkou

Domácí výcvik v poslušnosti a ovladatelnosti začíná nejjednoduššími cviky, které postupně přecházejí do složitějších. Při domácím výcviku se pes musí naučit alespoň tyto cviky:

- přijít na zavolání
- sednout si
- lehnout si (se zadními běhy pod sebou a přenými nataženými před sebou)
- vodění na řemeni u levé nohy vůdce
- volná chůze u nohy bez předbíhání anebo zaostávání
- plížení (pro psa je velmi namáhavé, proto se může použít i jako trest)
- přinášení, pes přinesený předmět odevzdá na povel, když se předtím posadil
- chování po výstřelu, pes musí zůstat absolutně klidný a případně si i lehnout
- odložení, pes musí zůstat v klidu na přikázaném místě a tam počkat na návrat či zavolání vůdce, i kdyby v blízkosti padl výstřel anebo tudy procházel člověk či zvěř.

Výcvik v honitbě je do značné míry speciální, neboť závisí na plemeni a na požadavcích, které jsou na psa při výkonu práva myslivosti kladeny. Tento výcvik začíná teprve poté, když pes dokonale ovládá všechny povely a cviky z domácího výcviku.²²

Rozlišují se:

- výcvik v poli, kam patří hledání, vystavování, postupování, klid před zvěří, sledování přirozené a umělé stopy, dohledávání postřelené drobné zvěře a dosled polní srnčí zvěře a ostrost na malé šelmy
- výcvik v lese, kam patří slídění, honění, šoulačka, čekaná, dosled, chování na stanovišti, ostrost na šelmy a odložení
- výcvik na vodě představující ochotu pracovat na hluboké vodě, slídit za kachnou, vyhánět kachny z rákosí, dohledat ulovenou pernatou zvěř a přinést ji z vody
- výcvik v norování vyžadující ochotu pracovat v noře, zaštekávání lišky a její vyhánění z nory, ostrost na malé šelmy, přičemž se k výcviku používá umělá bezkontaktní nora
- sledování stopy cvičitele, aby se pes dokázal po určitém výkonu v honitbě vrátit ke svému vůdci, případně aby našel a donesl ztracený předmět
- na dosled spárkaté zvěře se můžeme psa vycvičit jako vodiče, oznamovače, hlásiče nebo hlasitého oznamovače. Dohledanou drobnou zvěř má pes přinést svému vůdci

---

²²*Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek)*. Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 317.

- ohař je všestranný pes, od něhož se požaduje hledání, vystavování, přinášení, dohledávání, práce na vodě, ostrost na šelmy, a příležitostně i slídění a nahánění
- od honiče se požaduje vyhledávání a hlasité nahánění zvěře, dosled a ostrost na šelmy
- od slídiče se požaduje slídění a kratší nahánění zvěře, dohledávání, přinášení drobné lehké zvěře, práce na vodě, ostrost na malé šelmy, čili téměř totožné výkony jako u ohaře, ale jen v menším rozsahu a bez vystavování
- od barváře se požaduje spolehlivý dosled spárkaté zvěře, zejména jelení, včetně nahánění, zastavení a zadržení postřelené zvěře až do příchodu vůdce anebo i jejího stržení, pokud jde o menší zvěř²³
- od jezevčíka se požaduje norování, ale také práce na povrchu, zejména při dosledu, dále i slídění a kratší hlasité nahánění zvěře
- od teriéra se požadují zhruba tytéž práce jako od jezevčíka, povrchové práce ale ve větším rozsahu, případně i s aportováním drobné zvěře a s prací na vodě.

8.4. POPIS PRÁCE LOVECKÉHO PSA

Hledání – tímto pojmem označujeme činnost, při které lovecký pes cíleně vyhledává živou zvěř. Tento termín se u ohařů používá při polní práci, v lese se hledání nazývá slídění a vyjadřuje skutečnost, že ohař pracuje na vzdálenost brokového dostřelu.

Slídění – jde o hledání v terénu s krytinami (keři, houštinami, v lese), které musí pes prohledávat (vystopovat) ve vzdálenosti brokového dostřelu. Podle plemen se liší způsob práce při nalezení zvěře, např. ohaři musí zůstat před zvěří i po ráně klidní, jezevčíci a teriéři naopak musí zvěř vypíchnout a hlasitě jí štvát.

Stavění (např. černé zvěře) spočívá v tom, že honič nalezne poraněnou zvěř a snaží se ji udržet na místě do příchodu střelců nebo vůdce.

Vystavování je stav, kdy pes se zastaví, zůstane strnulý, nehybný a tím upozorňuje myslivce na zvěř. Pes nesmí vystavovat místa, kde zvěř byla, ani nesmí zvěř zapírat.

---

²³Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek). Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 319 – 320.

Přinášení zvěře má vypadat tak, že pes zvěř přinese, usedne před lovcem a vyčká se zvěří v mordě, dokud ji lovec nepřevzme. Pes nesmí přinesenou zvěř příliš silně, aby ji nedrtil.

Vodní práce – od psa se očekává, že bude přinášet zvěř z hluboké vody. Musí též umět prohledat rákosí, nalezenou vodní pernatou zvěř vypíchnout (uvést zvěř do pohybu) a nebo ji vytlačit na volnou hladinu.

Dohledávka – dosled . Slovem dohledávka označujeme schopnost psa dohledat střelenou, postřelenou nebo jiným způsobem zraněnou drobnou zvěř. Slovem dosled označujeme schopnost psa dosledovat střelenou, postřelenou nebo jiným způsobem zraněnou spárkatou zvěř.²⁴

Otázky k textu a úkoly pro samostudium:

- Vysvětlíte význam loveckého psa pro myslivost
- Jaké podmínky musí splňovat lovecky upotřebitelný pes?
- Popište mysliveckou mluvou části těla psa
- Ustájení a péče o loveckého psa
- Jaké je použití loveckého psa při lovu v lese?
- Jakým způsobem se provádí dohledávka, dosled, norování, slídění pomocí loveckého psa?
- Popište práci loveckého psa ve vodě

9. MYSLIVECKÉ ZÁKONODÁRSTVÍ

Nejvýznamnější právní předpisy týkající se myslivosti na území ČR:

- Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 59/2003 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 296/2007 Sb. a zákona č. 124/2008.

---

²⁴Myslivost: [kolektiv autorů]. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1966. s. 428 - 434.

Část první Obecná ustanovení

Tento zákon:

- definuje myslivost jako soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jako součásti ekosystému a spolkovou činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součásti českého národního kulturního dědictví
- definuje zvěř jako přírodní bohatství a vyjmenovává jednotlivé druhy v členění na savce či ptáky, které nelze z přírodních ochranných důvodů lovit a které lze lovem obhospodařovat
- definuje právo myslivosti jako souhrn práv a povinností zvěř chránit, cílevědomě chovat, lovit, přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř, shozy paroží, jakož i užívat k tomu v nezbytné míře honebních pozemků
- definuje honitbu jako souvislý soubor honebních pozemků jednoho nebo více vlastníků o minimální výměře 500ha, vymezený v rozhodnutí orgánu státní správy myslivosti
- definuje pozemky nehonební a souvislost honebních pozemků
- definuje oboru s minimální výměrou 50 ha a s trvale a dokonale ohrazeným obvodem, aby z ní zvěř nemohla volně vybíhat
- definuje bažantnici jako část honitby, v níž jsou vhodné podmínky pro chov bažantů
- definuje jakostní třídy honiteb
- definuje držitele (nikoliv tedy vlastníka) honitby jako fyzickou či právnickou osobu, které byla honitba uznána a které v ní přísluší provádět právo myslivosti.

Část druhá Chov a zušlechťování zvěře

Část třetí Ochrana myslivosti a zlepšování životních podmínek zvěře

Část čtvrtá Tvorba a využití honiteb

Část pátá Myslivecké hospodaření a lov

Část šestá Škody způsobené užíváním honitby, zvěří a na zvěři

Část sedmá Státní správa myslivosti

Část osmá Přestupky

Část devátá Přechodná a závěrečná ustanovení

Část desátá Účinnost

- o Vyhláška MZe č. 244/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterou provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti

- Vyhláška MZe č. 245/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o době lovu jednotlivých druhů zvěře a o bližších podmínkách provádění lovu
- Vyhláška MZe č. 491/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o způsobu stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře a o zařazování honiteb nebo jejich částí do jakostních tříd
- Vyhláška MZe č. 7/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o posouzení podmínek pro bažantnice a o postupu, jakým bude vymezena část honitby jako bažantnice
- Vyhláška MZe č. 553/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o podmínkách, vzoru a bližších pokynech vypracování plánu mysliveckého hospodaření v honitbě
- Zákon č. 119/2002., ve znění pozdějších předpisů, o střelných zbraních a střelivu
- Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, §13 nutná obrana; §14 krajní nouze; §89 trestný čin; § 178 a pytláctví; § 185 nedovolené ozbrojování
- Zákon č. 289/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o lesích a o změně a doplnění některých zákonů
- Vyhláška MZe č. 101/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o opatřeních k ochraně lesa před škodami působenými zvěří
- Vyhláška MZeč. 55/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích
- Zákon č. 246/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, na ochranu zvířat proti týrání
- Zákon č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o ochraně přírody a krajiny
- Vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny²⁵

---

²⁵*Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek).* Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1. s. 129 – 130.

Otázky k textu a úkoly pro samostudium

- Který zákon upravuje myslivost v ČR?
- Který zákon pojednává o střelných zbraních a střelivu?
- Který zákon pojednává o ochraně přírody a krajiny?
- Který zákon pojednává o veterinární péči?

10. MYSLIVECKÉ ZVYKY A TRADICE

Myslivecké zvyky, zvyklosti, obyčeje, mravy jsou souborem loveckých ceremoniálů a jiných mysliveckých obřadů a dalších norem jednání včetně myslivecké etiky, předávaných tradic. Mají morálně výchovný a praktický význam. Některé jsou zakotveny v nařízeních a směrnicích, další jsou uváděny v písemnictví nebo přejímány při výkonu myslivecké praxe.

Chování myslivce při lovu

Myslivec se zúčastní jen toho lovu, na který je jmenovitě pozván. Po příchodu se pozdraví se všemi účastníky, střelci i honci, neznámým se představí. Na lovu se chová přesně podle pokynů vydaných pro celý lov. Především přísně dbá bezpečnosti při zacházení se zbraní, při jejím nabíjení, vybíjení. Střílí jen na zvěř, kterou bezpečně rozeznal a která je určena k odstřelu. Na srstnatou zvěř střílí jen ve směrech, ve kterých má kontrolu terénu za zvěří, v němž se střely bezpečně zachytí a neodrazí se. Zalícenou zbraní netáhne řadou střelců a honců, zvláště při lovu na nízko táhnoucí bažanty. Nestřílí ve směru lidí, obydlí a komunikací, pokud jsou blíže, než je bezpečná vzdálenost. Nestřílí také na zajíce v loži, bažanty na zemi (pěšák) nebo na bažanty na hřadu a na kachny na vodě. Výjimkou je rána dostřelná na poraněnou zvěř. Brokovnicí nestřílí na krátké vzdálenosti, kdy hrozí znehodnocení zvěřiny, ani na velké vzdálenosti (nad 35 – 40 m), ve kterých má energie broků pochybný smrtící účinek. Jednotnou střelou pro brokovnici střílí nejvýše do 50 m (divoké prase). Ke střelbě vždy volí správný náboj (velikost broků nebo druh střely). Nabít zbraň a střílet je možno v době od povelu k zahájení leče (při osamělém lovu po zaujetí střeleckého stanoviště). Při zakončení leče (před opuštěním střeleckého stanoviště), musí být zbraň vybitá a nesmí se více střílet, ledaže by šlo o ránu dostřelnou. Během leče střelec nesmí opustit

vykázané stanoviště. Myslivec jako lovecký host nekritizuje honitbu, stav zvěře a vedení honu. Je povinností postřelenou zvěř dohledat zpravidla s pomocí loveckých psů. Ulovenou spárkatou zvěř má lovec osobně vyvrhnout a postarat se o to, aby nebyla znehodnocena špatným ošetřením. Dobrý myslivec si při vyvrhování zvěře nepotřísní oblek barvou zvěře.

Některé myslivecké zvyky vznikly již dávno v minulosti, jiné jsou novější. Jejich zachovávání je projevem úcty k odkazu předchůdců, k přírodě, projevem lásky ke zvěři. Často si však ani neuvědomujeme, že nejsou jen pouhým ceremoniálem, ale že pramení ze zkušeností mysliveckých předchůdců a mají své racionální opodstatnění.

Troubení při lovech, honech a jiných mysliveckých akcích. Používá se z několika důvodů:

- Zlepšuje organizaci a bezpečnost při honech
- Působí na mysliveckou etiku
- Dodržuje se praktický a estetický odkaz mysliveckých předchůdců

Výlož a výřad

Při honu je každá leč ukončena výloží. Zvěř se na výloží klade na pravý bok, každý desátý kus se povytáhne pro snadnější přehled.

Každý hon je ukončen výřadem, povinně jsou přítomni všichni účastníci. Zvěř na výřadu se klade na chvojí (při vodních honech na rákos) nebo na trávu a z klestu (větviček chvojí) se kolem upraví lem. Při honech na drobnou zvěř začíná každý druh zvěře na výřadu samostatnou řadou. Do čela se klade dravá zvěř (liška...). Pořadí zvěře je tradiční, nejprve zvěř srstnatá, potom pernatá.

Úlomky

Jde o ulomenou, nikoliv o uříznutou větvičku jehličnaté či listnaté dřeviny, zhruba velikosti dlaně z místa ulovení zvěře. Nepoužívají se cizokrajné nebo chráněné dřeviny. Symbolizují spojení myslivce s přírodou. Je to poslední pocta ulovené zvěři. Příklad: ulovená jelení zvěř se položí podle tradice na pravý bok. Do svíráku (dutiny ústní) se vsune jeden úlomek jako poslední pozdrav rodné honitby. Další úlomek, lehce

(symbolicky) otřený o barvu (krev) vstřelu či výstřelu, si lovec zasune za stuhu na pravou stranu klobouku a nosí jej až do konce téhož den. Tento lovecký úlolek je znamením úspěšného lovu. Další úlolek se vsune spárkaté zvěři do střelné rány na levém (obnaženém) boku. Jeho původní význam byl hygienický, aby se do rány nedostal hmyz. Pětivýhonkový úlolek se pokládá na komoru (nad předními běhy) ulovené zvěře na znamení řádného mysliveckého ulovení.

Zálomky

Používáním zálomků se lovci dorozumívali jako němou mysliveckou mluvou již v dávných dobách. Nezasvěcení těmto znamením nerozuměli. Jsou to rovněž větvičky (uříznuté, ulomené, někdy pouze na keři nalomené či zalomené, tj. do země zabodnuté), kterými se značí různá místa. Např. při postřelení vzácnější zvěře se označí nástřel (místo, odkud bylo na zvěř vystřeleno) zálomkem zabodnutým do země. Není-li možné ihned zvěř dohledat, položíme u nástřelu další, tzv. směrový zálomek, jehož konec seříznutý do špičky, ukazuje směr, kterým postřelená zvěř uprchla.

Přijímání mezi myslivce

Je to nový myslivecký zvyk. Není správné používat výraz „pasování na myslivce“, tj. z úplného nováčka absolventa zkoušky z myslivosti „udělat myslivce“. Myslivce se z něho stane až v průběhu moha let praxe. Nejobvykleji je po zkouškách z myslivosti absolvent slavnostním způsobem přijat mezi myslivce. Součástí slavnosti je obdržení listiny „Myslivecké desatero“.

Pasování na lovce zvěře

Při mysliveckém zvyku pasování na lovce jde o obdobu od konce 19. století prováděného „přijímání do řad myslivců – jelenářů“. Každý však nemá možnost, byť i jen jednou za život, ulovit jelena. Proto se tento zvyk nyní uplatňuje po ulovení některého druhu trofejové zvěře spárkaté a dále po ulovení divokého krocana, bažanta královského, jezevce a lišky, též po ulovení medvěda, vlka, rysa, divoké kočky, což by ovšem bylo také výjimečné., „Pasovat na lovce“ je tedy možno i několikrát, vždy po ulovení prvního kusu dotyčné zvěře.

Pozdravy

Myslivci se běžně zdraví pozdravem „Lovu zdar!“, při slavnostnějších příležitostech „Myslivosti zdar!“. Jediná správná odpověď je „Lovu zdar“ nebo jen „Zdar“. Jakékoliv jiné odpovědi („Lovu dík a Lovcův dík“) jsou převzaté z němčiny, a jsou tudíž nepřipustné!

Myslivecká mluva

„Čeština je jeden z mála jazyků, který slovem myslivost činí rozdíl mezi bezohledným lovem a lovem ukázněným, doplňovaným chovem zvěře.“

Prof. Dr. J. M. Komárek, 1941

Zvláštní mluva myslivců se začala objevovat již ve středověku. Myslivost, která byla kdysi povoláním, si vytvářela různé zvyky a obřady a také svoji mluvu. Od běžného hovorového jazyka se odlišovala a nebyla ostatnímu obyvatelstvu zcela srozumitelná. Záslouhou buditelů a řady mysliveckých literátů se česká myslivecká mluva zachovala dodnes.

Přesto, že je myslivecká mluva velmi stará, je přece živá a přizpůsobuje se měnícím se poměrům v myslivosti. Již dříve byla očištěna od výrazů necitlivě převzatých z jiných jazyků nebo nevhodně přeložených. Je doplňována novými, popřípadě vhodnějšími výrazy, odpovídajícími potřebám doby i jazykovým pravidlům naší mateřštiny.

Mysliveckou mluvou hovoří myslivci při lovech, při různých mysliveckých pracích i při všech jiných mysliveckých konáních; je používána v mysliveckých publikacích. Výstižnými termíny jsou pojmenovány různé části těla zvěře, rozlišeno pohlaví a věk, popsány životní projevy. Své názvy má myslivecká výzbroj a výstroj, potřeby k lovu, k chovu a další nejrůznější zařízení, způsoby lovu, rozmanitá činnost spojená s chovem a péčí o zvěř, lovecká kynologie atd.

Výrazy a pojmy myslivecké mluvy mají oficiální charakter a je povinnost každého myslivce, aby tuto mluvu ovládal a stále se v ní zdokonaloval. V roce 1977 vydal doc. Wolf s kolektivem knihu „ABC myslivosti“ obsahující mysliveckou mluvu.

O deset let později vydal Úřad pro normalizaci a měření oborovou normu ON 48 0016 „Myslivost, názvy a definice“. Tato norma byla z neznámých důvodů po roce 1989 zrušena. Z řady dosud vydaných publikací zabývajících se mysliveckou mluvou je nejnovější „Myslivecká mluva - texty, slovník“ (Rakušan, C. 2007, DRUCKOVO, spol. s r.o., Praha

Otázky k textu a úkoly pro samostudium:

- Úlomky, zálohy, výlož, výřad (kdy a jak se provádí)?
- Popište zahájení honu na drobnou zvěř
- Myslivecké pověry, patroni, pověsti
- Přijímání mezi myslivce a pasování na lovce
- Zvyky při poslední leči
- Troubení při lovcích, honech a jiných mysliveckých akcích
- Myslivecké odívání

MYSLIVECKÉ DESTERO

- 1/ Vidět myslivost jako součást přírodního ochranného dění
- 2/ Upřednostňovat zájmy přírody, zvěře a myslivosti před mnohdy sobeckými zájmy jednotlivců
- 3/ Usilovat o dosažení druhové, početní a kvalitativní harmonie rostlinných a živočišných společenstev na celém území naší vlasti
- 4/ rozvíjet všechny „nevýrobní“ formy myslivecké činnosti (kynologii, střelectví, kulturní osvětovou zájmovou činnost apod.)
- 5/ usilovat o maximální vzdělanost, odbornost myslivců
- 6/využívat při této a další činnosti všech dostupných výsledků naší i zahraniční vědy a výzkumu včetně odborného mysliveckého školství
- 7/ seznamovat s mysliveckými záměry všemi způsoby nemysliveckou veřejnost a zejména mládež
- 8/ usilovat o spolupráci při plnění těchto našich cílů se všemi vrstvami našeho obyvatelstva, opírajíce se především o osvědčenou spolupráci s lesníky, zemědělci a rybáři i případně ochránci přírody
- 9/ spolupracovat s mezinárodními mysliveckými, kynologickými a dalšími organizacemi včetně shodně zaměřených jednotlivých organizací zejména v sousedních státech
- 10/ usilovat o přijetí takových právních norem, které budou mít pokrokovou perspektivu zejména z hlediska potřeb naší přírody, zvěře a myslivosti vědomi si toho, že cokoliv dobrého děláme pro zvěř, děláme i pro člověka

Prof. Ing. Josef Hromas, CSc., 1993

Závěr

Svoji bakalářskou práci jsem zaměřil na obor myslivosti a jejím primárním cílem bylo poskytnout základní učební materiál pro studium tohoto oboru. Jedná se tedy o možné znění publikace, která se věnuje zejména myslivosti, a také příbuzným oborům, které s myslivostí úzce souvisí.

Práce je rozdělena na čtyři hlavní výukové okruhy, kterých jsem se držel, a které by měly poskytnout čtenáři základní nástin pro orientaci v této práci. Mezi tyto hlavní okruhy patří myslivost, zvěř, životní prostředí zvěře a lovectví. Hlavní zřetel je zde věnován zejména na myslivost, problematiku kolem zvěře a lovecké postupy a zvyklosti. Ústřední motiv je pak doplněn řadou zajímavých informací a doplňujících faktů souvisejících s touto problematikou. V neposlední řadě každá kapitola poskytuje také otázky k samostudiu a zamyšlení.

Samotné téma myslivosti je velice rozsáhlé a bohužel není v mezích této práce obsáhnout jej jako celek, neboť mnoho rozvíjejících informací jsem musel vynechat a zaměřit se především na to zásadní a podstatné k utvoření základních znalostí tohoto oboru. Z tohoto důvodu se jedná o učební materiál, který je určen převážně žákům středních škol a laické veřejnosti a slouží zejména jako podklad pro další možné studium.

Doufám, že moje práce naplní svůj očekávaný cíl a zařadí se jako jedna z možných variant učebních materiálů sloužících pro základní uchopení již tak složitého oboru jakým myslivost je. Byl bych proto moc rád kdyby posloužila i jako možný studijní podklad a pomohla rozšířit obzory nejen žákům základních a středních škol, ale také se zařadila jako jedna z prací, po které sáhne i čtenář, který se bude chtít dozvědět něco více o tomto zajímavém a historicky velmi významném oboru.

Použitá literatura:

Publikace:

Nová příručka myslivce; Pavel Hell, Josef Hromas; vydavatelství Příroda Bratislava; 2002

Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek). Praha: Druckvo, 2009. ISBN 978-80-904056-9-1.

RAKUŠAN, Ctirad. *Základy myslivosti.* Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1979. Lesnictví, myslivost a vodní hospodářství.

ŽALMAN, Vladimír. *Základy mysliveckého chovu, péče a ochrany zvěře: příručka pro přípravu uchazečů o první lovecký lístek.* Boskovice: Albert, 1994. ISBN 80-85834-06-5.

FAKTOR, Zdeněk a Karel LANKAŠ. *Rukověť loveckého střelectví.* Praha: SZN, 1982. Lesnictví, myslivost a vodní hospodářství.

WOLF, Robert, Josef LOCHMAN a Otakar KOKEŠ. *Naše obory.* Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1976. Lesnictví, myslivost a vodní hospodářství.

ŠRÁMEK, František. *O lovech a myslivcích.* Praha: SZN, 1980. Lesnictví, myslivost a vodní hospodářství.

Svět myslivosti. Měsíčník pro myslivce a přátele přírody, Ročník 4, číslo 1/2018.

HART, Vlastimil. *Úvod do myslivosti: historie, zvyky, tradice.* Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2014. ISBN 978-80-213-2495-4.

KOVAŘÍK, Jaromír. *Kniha české myslivecké poezie, aneb, Devadesát autorů o zvěři, lovech a myslivcích ve stovaceti básních.* Ilustroval Oldřich TRIPES. Lanškroun: TG Tisk, 2007. Klub autorů. ISBN 978-80-903680-5-7.

HANZAL, Vladimír. *Penzum - základy znalostí z myslivosti: (i pro studující, kteří se připravují ke všem druhům mysliveckých zkoušek).* 6. vyd. Praha: Druckvo, 2004. ISBN 80-239-3500-3.

VOSÁTKA, Josef. *Lovecký pes: kynologie, skupiny, plemena: vyobrazení plemen a skupin loveckých psů: penzum znalostí z myslivosti*. Praha: Druckvo, spol. s r.o., 2015. *Myslivost pro praxi*. ISBN 978-80-87668-18-4.

ŠEPLAVÝ, Petr, Jaroslav RŮŽIČKA a Jiří PONDĚLÍČEK. *Myslivost v České republice*. 3. aktualizované vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2018. ISBN 978-80-7434-423-7.

Stanovy Československého mysliveckého svazu. Praha: Ministerstvo zemědělství, 1964.

HANZAL, Vladimír, Vlastimil HART a Petra NOVÁKOVÁ. *Myslivost: návody do cvičení*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2018. ISBN 978-80-213-2870-9.

HANZAL, Vladimír. *Myslivost I*. I. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze ve spolupráci s Druckvo, spol. s r.o., 2016. ISBN 978-80-213-2637-8.

HANZAL, Vladimír. *Myslivost II*. II. upravené vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze ve spolupráci s Druckvo, spol. s r.o., 2018. ISBN 978-80-213-2857-0.

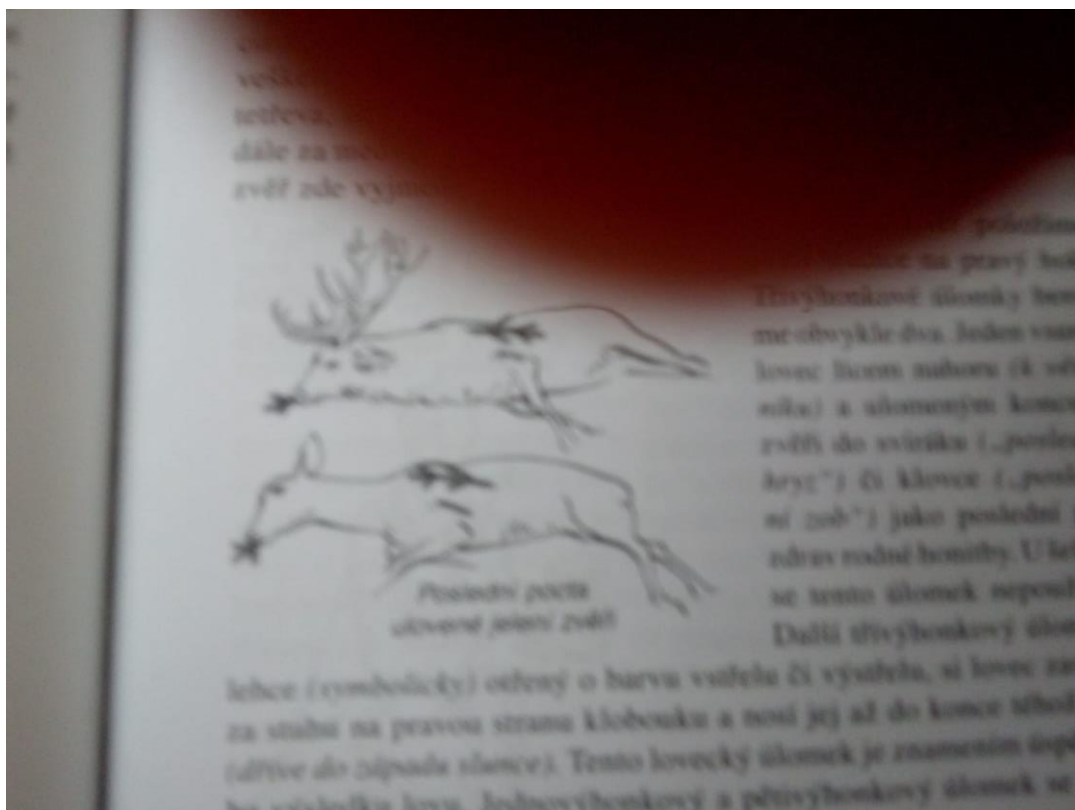
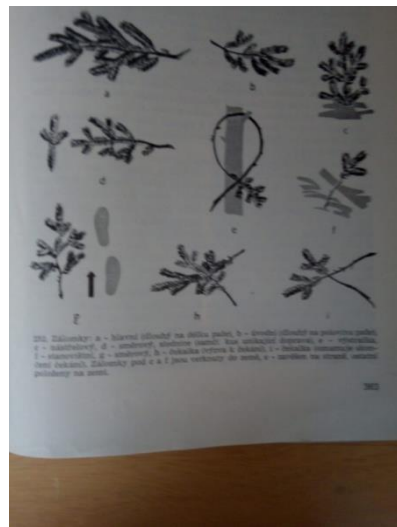
Disciplinární řád Českého mysliveckého svazu. Praha: Ministerstvo zemědělství, 1970.

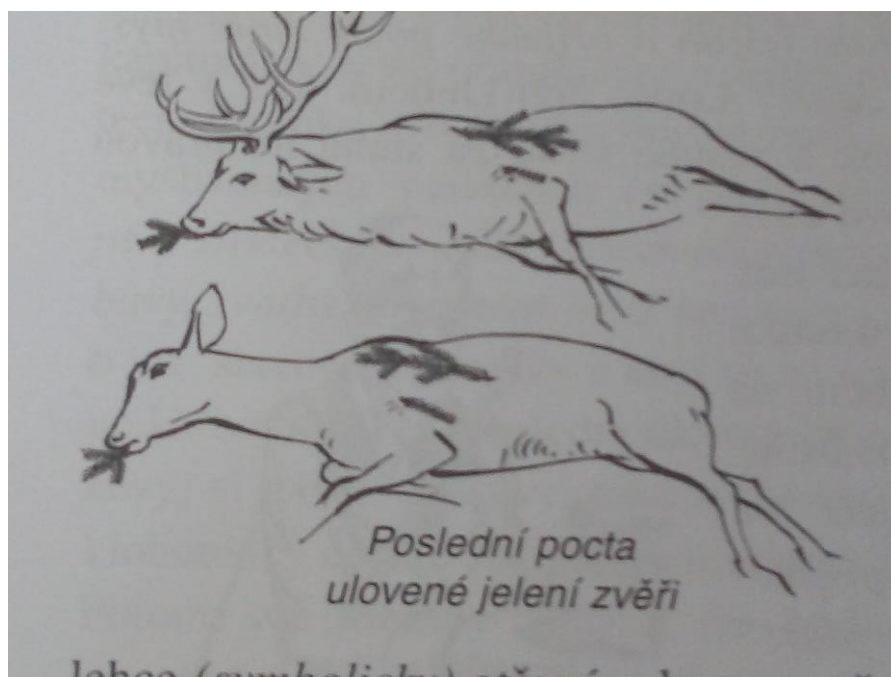
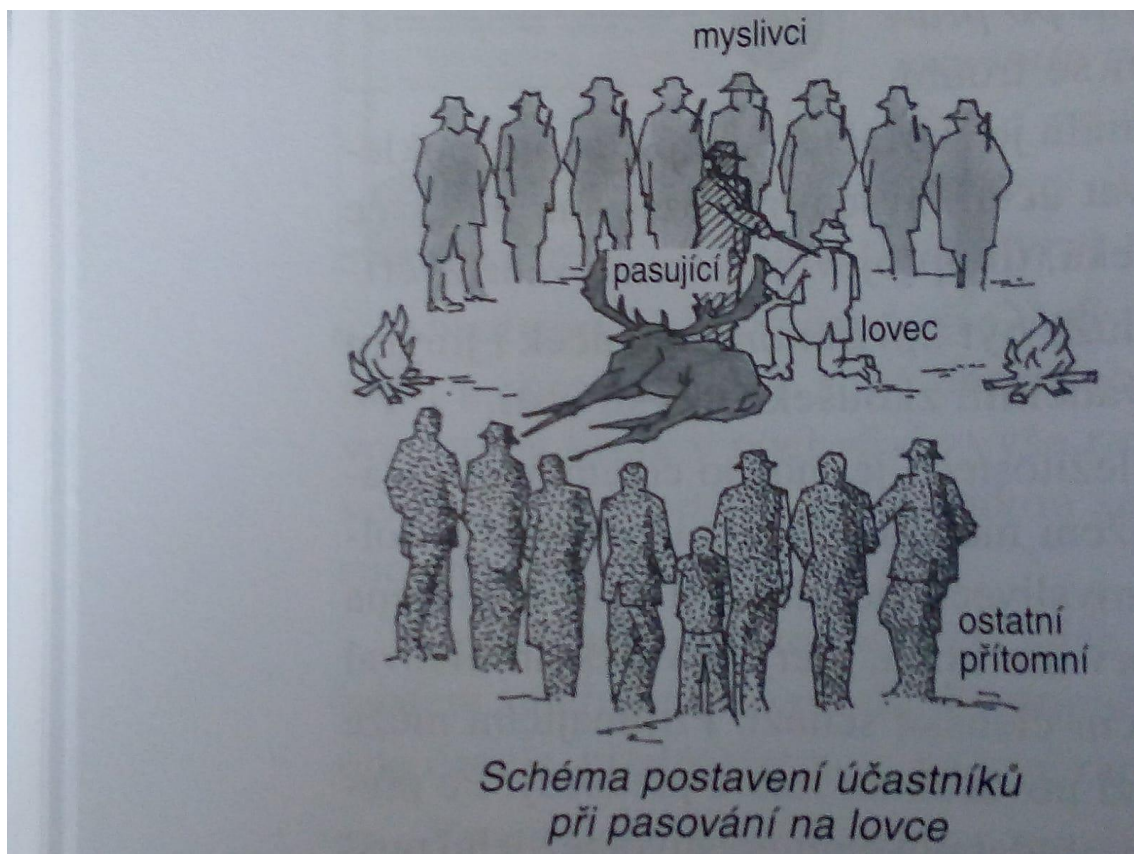
Zákon o myslivosti. Předpis č. 449/2001 Sb.

Internetové zdroje:

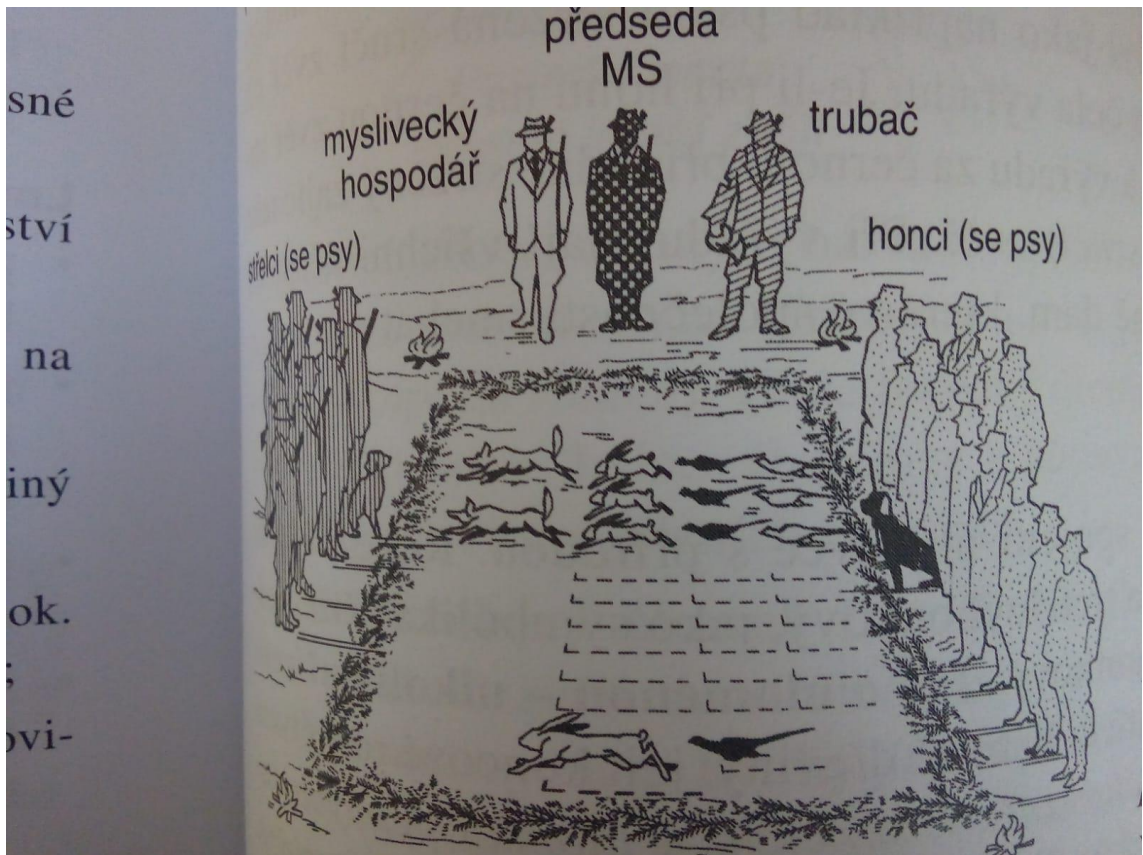
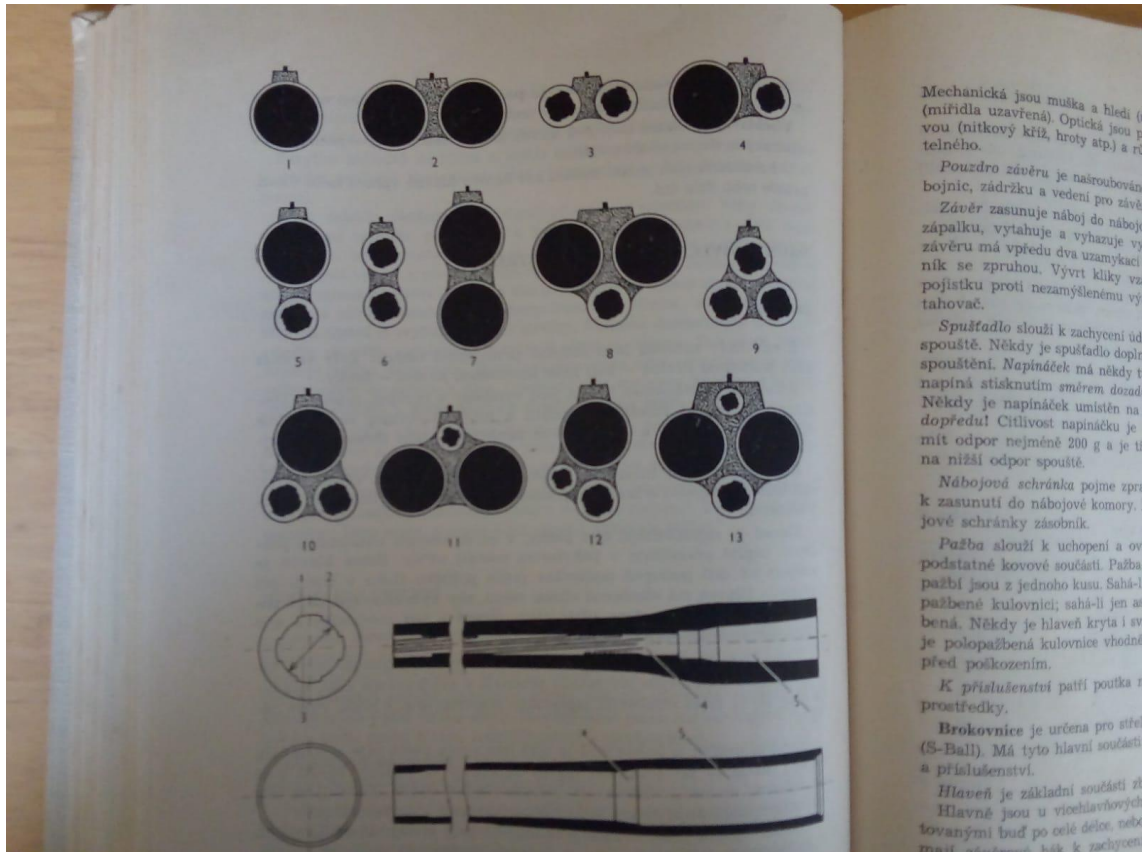
www.myslivost.cz [3. 6. 2020]

Přílohy

A

B

C

D

E

F

Některá plemena ohařů a honičů

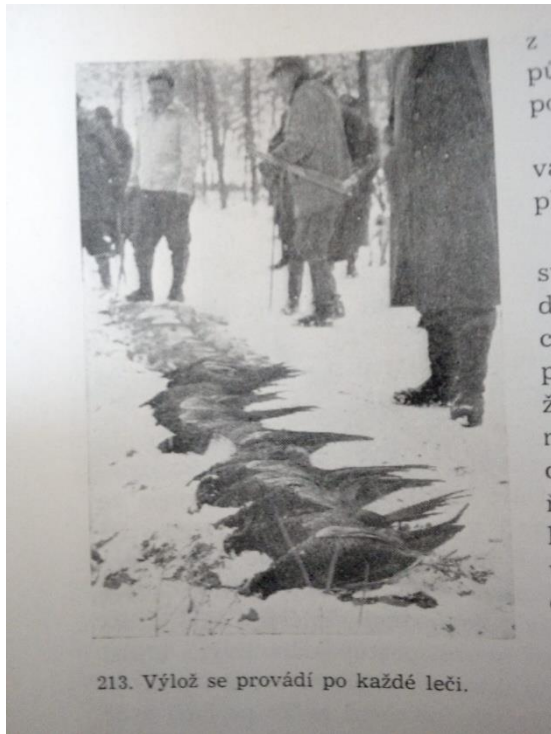
A – německý krátkosrstý ohař, B – český fousek (příklad hrubosrstého ohaře),
C – irský setr (příklad dlouhosrstého ohaře), D – hannoverský barvař,
E – slovenský kopov, F – jezevčikovitý brakyš

katou)
 vádí p
 lovu s
 u ulov
 těji vš
 místě
 livny o
 zapále
 že pro
 myslí
 da my
 doucí
 vždy

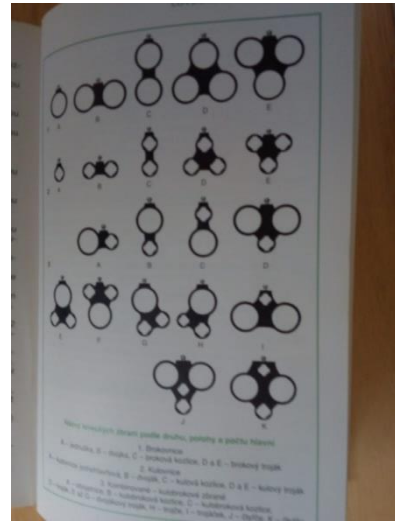
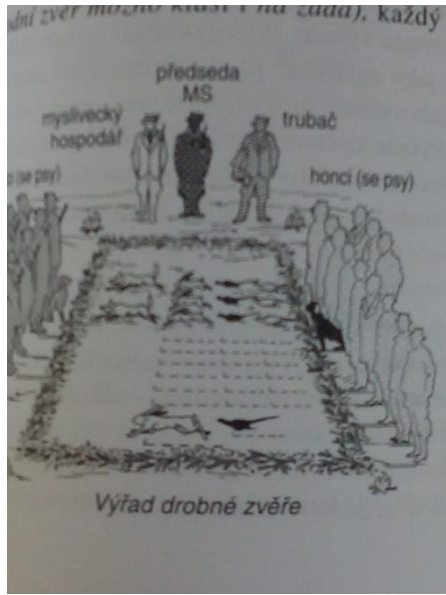
213. Výlož se provádí po každé leči.

Pro svého lovce je možná snadná práce. Aby se prováděly úspěšně všechny práce, je třeba mít při sobě vhodný (vhodný) nářadí: psacího „černého“ psa. Dle svého přání lze se také „přizpůsobit“ k práci. Když je vše „v pořádku“, lze říci: „Konec je vše v pořádku“.

Nahoře: Po ukončení honu se scházejí lovci a honci ke společnému výřadu.

Snímek dole ukazuje uspořádaný výřad *desetnácti* vojáků. Je to reprezentační výřad státního revíru v Želčově na Moravě.

